

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalian koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2013

Anna Hägert ja Mira Nieminen

ISÄT JA VAUVAT YHDESSÄ

– toiminnallisen isä-vauvaryhmän suunnittelu

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Marraskuu 2013 | 52 + 16

Heli Virjonen

Anna Hägert ja Mira Nieminen

ISÄT JA VAUVAT YHDESSÄ -TOIMINNALLISEN ISÄ-VAUVARYHMÄN SUUNNITTELU

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää isille ja heidän vauvoilleen suunnattua omaa ryhmätoimintaa uutena toimintamuotona Liedon avoimeen päiväkoti Perhepesään. Kehittämistyön tavoitteena on edistää ja tukea isien ja vauvojen välistä vuorovaikutusta, yhdessä olemista sekä isien osallisuutta ja aktiivisuutta vanhemmuudessa ja tarjota isille mahdollisuus vertaistukeen toiminnallisen isä-vauvaryhmän avulla.

Perhepesässä on tullut esille toiveita isille ja lapsille suunnatusta omasta toiminnasta. Kehittämistehtävänä on suunnitella Perhepesän käyttöön asiakkaiden tarpeet huomioiva isä-vauvaryhmän toimintasuunnitelma. Tämä suunnitelma jää Perhepesän käyttöön tulevaisuudessa järjestettäviä isä-vauvaryhmiä varten. Ryhmän toimintasuunnitelma on siis tarkoitettu isä-vauvaryhmän ohjaajaa varten, ja se on muokattavissa ja sovellettavissa ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan. Siinä esitellyt toiminnot ja ryhmäkertojen sisällöt ovat suuntaa antavia, mutta muunnettavissa kulloiseenkin tilanteeseen sopivaksi.

Hankkeen edetessä keskustelimme äitien kanssa, millaista isien ja vauvojen yhdessä oleminen on, mitä heillä on tapana tehdä yhdessä ja millaisissa asioissa äitien näkökulmasta isillä voisi olla tuen tarvetta. Järjestimme yhdessä Perhepesän kanssa kokeilumielessä isien ja vauvojen ensiapuilan, jonka avulla pyrimme selvittämään, olisiko isillä kiinnostusta osallistua heille ja heidän vauvoilleen suunnattuun ryhmätoimintaan. Paikalle saapuneet isät täyttivät tekemämme kyselylomakkeen, jonka avulla kartoitimme isien ja vauvojen yhdessäolon ominaisuuksia sekä isien toiveita heitä varten suunnitteilla olevaan ryhmätoimintaan. Tavoittamamme isät olivat uudesta toimintamuodosta kiinnostuneita ja toivat esille ideoitaan ryhmätoiminnan suhteen.

Isiltä saamiemme ideoiden, aikaisempien samankaltaisten hankkeiden ja aiheeseemme liittyvän teoreettisen viitekehyksen pohjalta olemme rakentaneet isä-vauvaryhmän toimintasuunnitelman, joka sisältää kuusi ryhmän tapaamiskertaa sisältöineen. Prosessimme viimeisessä vaiheessa kysimme palautetta toimeksiantajaltamme Perhepesältä, jonka palautteiden pohjalta muokkasimme toimintasuunnitelmaa edelleen.

ASIASANAT:

Isyys, varhainen vuorovaikutus, osallisuus, vertaistuki, ryhmätoiminta

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child Care, Youth and Family work

November 2013 | 52 + 16

Heli Virjonen

Anna Hägert & Mira Nieminen

FATHERS AND BABIES TOGETHER - DESIGNING A FUNCTIONAL FATHER-BABY- GROUP

The aim of this thesis is to develop a group for fathers with small babies. This group will be put into practice as a new form of activity in an open daycare center Perhepesä in Lieto. The aim of this development work is to enhance and support the early interaction and association of fathers with their babies, increase fathers' activity and involvement in parenthood, and offer a possibility of peer support for fathers.

In Perhepesä there has been a demand for fathers to have a group of their own. The product of our work is a group program based on the needs of the clients, in this case, fathers with their babies. This group program will be executed by Perhepesä. The program is meant for the counsellor of the upcoming father and baby – groups. All the contents and features in the group program can be edited and adapted according to the needs and wishes of the group members.

During our work we had discussions with the mothers visiting Perhepesä. The idea of these discussions was to find out how fathers tend to spend time with their babies from the mothers' perspective. We also wanted to hear from the mothers' point of view if there are issues in parenthood in which fathers may need support. Together with Perhepesä we organized a first aid event for fathers with an infant. With this event we intended to find out whether the fathers participating in the event would also be interested in taking part in a father-baby-group. The fathers taking part in our first aid event filled in an enquiry. In this enquiry we wanted to find out the quality of the time fathers spend with their baby and the suggestions fathers may have for the upcoming group. Fathers in the first aid event were interested in this new form of activity and brought up ideas about the content of a father-baby-group.

As the product of our work we have produced the group program based on the ideas from fathers, theoretical framework and similar projects about the fatherhood. This program for father-baby-group includes six meetings with contents and activities. In the last phase of our process we asked feedback from our employer. Based on this feedback we continued on improving the group program.

KEYWORDS:

Fatherhood, early interaction, involvement, peer support, teamwork

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Hankkeen tausta ja tarve	8
2.2 Tavoitteenasettelu	9
2.3 Avoin päiväkotiperhepesä	10
2.4 Vertailua vastaaviin hankkeisiin	11
3 ISYYS - ERITYINEN ELÄMÄNMUUTOS	14
3.1 Isyys ennen, isyys nyt	14
3.2 Isä vanhempana	16
3.3 Osallinen ja osallistuva isä	18
4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS	20
4.1 Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde	21
4.2 Isä hoivaajana	23
5 RYHMÄTOIMINTA	25
5.1 Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ryhmänohjaus	25
5.2 Ryhmän kehitysvaiheet	28
5.3 Ryhmä vertaisverkostona	29
6 HANKKEEN KULKU	31
6.1 Äitien keskustelut	33
6.2 Isien EA- ilta	33
6.3 Ryhmän toimintasuunnitelman muotoutuminen	34
7 ISIEN JA ÄITIEN NÄKEMYKSIEN SELVITTÄMINEN	37
7.1 Isien näkemyksiä	37
7.2 Äitien näkemyksiä	38
8 ISÄ-VAUVARYHMÄN TOIMINTASUUNNITELMA	41
8.1 Ryhmän rakenne	41
8.2 Ryhmätoiminnan sisältö	42

8.3 Toimintasuunnitelman arviointi	46
------------------------------------	----

9 ARVIOINTI	48
--------------------	-----------

9.1 Hankkeemme hyödyn ja tarpeellisuuden arviointia	48
---	----

9.2 Oman toimintamme arviointia	49
---------------------------------	----

LÄHTEET	51
----------------	-----------

LIITTEET

Liite 1. Kysely isille ryhmätoiminnasta

Liite 2. Isä-vauvaryhmän mainos

Liite 3. Keskustelurunko äitien kanssa

Liite 4. Isien EA -illan mainos

Liite 5. Kysely isille EA -illassa

Liite 6. Isä-vauvaryhmän toimintasuunnitelma Liedon Perhepesässä

KUVIOT

Kuvio 1. Hankkeen prosessikuvaus	36
----------------------------------	----

1 JOHDANTO

Toiminnallisen opinnäytetyömme kehittämishankkeessa suunnittelimme isille ja vauvoille suunnattu toiminnallinen ryhmä. Ryhmän tarkoitus on tukea isien ja vauvojen välistä vuorovaikutussuhdetta ja yhdessäoloa. Idea hankkeeseen oli lähtöisin toimeksiantajaltamme Liedon avoimelta päiväkotiperhepesältä. Isälapsitoiminnalle oli ilmennyt kysyntää asiakkaiden taholta ja aihe oli myös meitä itseään kiinnostava. Hankkeemme tuotos on toiminnallisen isä-vauvaryhmän suunnitelma.

Halusimme isä-vauvaryhmähankkeen avulla kehittää isille vertaisryhmätoimintaa, johon he voisivat osallistua oman vauvansa kanssa. Ryhmä tulee kokoontumaan suunnitelmallisesti ja tasaisin väliajoin, jolloin sen vertaistuen merkitys korostuu entisestään. Isillä on ryhmässä mahdollisuus puhua kokemuksistaan, muun muassa uuden elämäntilanteen tuomista muutoksista sekä saada erilaisia toimintamalleja lapsen hoivaamiseen ja rakentaa vahvaa varhaista vuorovaikutussuhdetta lapseen. Ryhmätoiminta tarjoaisi isille ajan ja paikan yhdessäololle. Ryhmästä isät saavat myös tukea vanhempana olemiseen ja heidät huomioidaan samanlaisena vanhempana kuin äidit omissa ryhmissään. On tärkeää, että myös isät saavat samanlaista vahvistusta ja ohjausta uudessa elämäntilanteessa, jotta heidän valmiutensa vastata lapsen tarpeisiin olisivat mahdollisimman hyvät. Halusimme hankkeemme avulla kehittää vaihtoehdoisen näkemyksen isä-vauvaryhmästä, jossa keskustelun ja vertaistuen lisäksi korostuisi myös toiminnallisuus.

Isä-vauvaryhmässä toiminta tulee olemaan pääsääntöisesti ohjattua, mutta siellä on myös tilaa isien omille ajatuksille ja toiveille. Ryhmän tarkoitus olisi toimia jatkumona perhevalmennukselle, jolloin vauvat olisivat aloitusvaiheessa iältään kolme- neljä kuukautta. Toiminta koostuu pääasiassa erilaisista isän ja vauvan vuorovaikutusta tukevista leikeistä, yhdessäolosta, isille ja vauvoille soveltuvas- ta toiminnasta sekä ohjatuista keskusteluista tietyn aiheen ympäröimänä. Toimintakerta on kestoltaan noin 1,5 h ja tapaamisia on suunniteltu olevan kuusi. Tapaamiset voidaan toteuttaa joko kerran tai kaksi kuukaudessa, ryhmän ha-

lukkuuden mukaan. Ryhmä kokoontuu Perhepesässä avoimen päiväkodin tiloissa.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Hankkeen tausta ja tarve

Opinnäytetyöhankkeemme lähti liikkeelle suunnittelupalaverissa Liedon avoimessa päiväkotiperhepesässä 23. tammikuuta 2013. Tällä tapaamisella tutustuimme tulevaan harjoittelupaikkaamme ja kerroimme henkilökunnalle tarkemmin toiveistamme opinnäytetyön aiheen suhteen. Perhepesän työntekijöinä toimivat lastentarhanopettaja ja perheohjaaja toivat esille, että Perhepesässä käyvät isät ovat toivoneet omaa, pelkästään isille ja lapsille tarkoitettua toimintaa. Tämä aihe kiinnosti myös meitä ja vastasi hyvin omiin toiveisiimme opinnäytetyön aihealueesta. Päätimme palaverin sopimalla yhteydenpidosta ja saimme melko vapaat kädet ideoida aihettamme eteenpäin.

Tapaamisen jälkeen kokoonnuimme säännöllisesti työskentelemään aiheemme parissa. Olimme saaneet melko selkeän tilauksen työelämästä, mutta se vaati vielä tarkempaa tavoitteenasettelua, kehittämistehtävän määrittelyä, aikataulutusta ja mahdollista tiedonkeruun suunnittelua. Kehittämistehtäväksemme tarkentui toiminnallisen opinnäytetyön keinoin suunnitella Perhepesään isille ja vauvoille tarkoitettua omaa ryhmätoimintaa.

Pidimme toisen palaverin Perhepesässä 22.3.2013, alle kaksi viikkoa ennen varsinaista työharjoittelun ja opinnäytetyötyöskentelyn aloittamista. Tällä tapaamisella selkeytimme vielä harjoitteluun sekä opinnäytetyöhömmöme liittyviä yksityiskohtia. Erityisesti kiinnitimme huomiota työskentelymme aikataulutukseen.

Isät ovat jonkin verran mukana Perhepesän toiminnassa muun muassa perhevalmennuksessa ja perheille järjestetyissä tempauksissa, jotka ovat sisältäneet toiminnallista ajanviettoa oman lapsen kanssa. Nyt tehtävänä on kuitenkin säännöllisesti kokoontuvan ja sisällöltään ennalta määritellyn isä-vauvuryhmätoiminnan kehittäminen. Tarkoitus on saada myös isät osallistumaan entistä enemmän perheiden arjen ja vanhemmuuden tukemiseen tarkoitettuun

toimintaan. Tämä edistää vanhempien tasavertaisuutta niin, että myös isillä on mahdollisuus kokoontua yhteen lastensa kanssa mukavan tekemisen ja mahdollisen vertaistuen ja ammatillisen tuen merkeissä.

Opinnäytetyömme on siis Perhepesän uuden palvelun kehittämistoimintaa. Kehittämistoiminta voi olla joko toimintatavan tai toimintarakenteen kehittämistä. Lisäksi kyseessä voivat olla yksikkökohtaiset uudistukset tai laaja-alaisemmat, useampia yksiköjä koskevat uudistukset. (Toikko & Rantanen 2009, 14.) Näihin määrittelyihin peilaten kehitystoimintamme Perhepesässä on toimintarakenteen, tässä tapauksessa palveluntarjonnan, kehittämistä yksittäisessä yksikössä, jossa kysyntää kehittämiselle on.

Kehittämistyömme tuotos on isille ja vauvoille suunnatun toiminnallisen ryhmän suunnitelma ryhmänohjaajan käyttöön. Tarkoituksenamme on luoda toiminnalle kehys, joka antaa kuitenkin tilaa myöhemmälle muokkaamiselle ja kehittämiselle tarpeiden mukaan. Perhepesän vastuulle ja päätettäväksi jää, muodostuuko isä-vauvaryhmästä Perhepesän vakiintunut toiminto. Tähän vaikuttavat myös resurssiasiat, kuten käytettävissä olevat tilat, henkilökunta ja työaika.

Kehittämistyömme välillisenä tuloksena voisi ajatella olevan tärkeän tiedon kerääminen siitä, mitä isät ja lapset toivovat yhteiseltä ajaltaan ja minkälaisia asioita isät toivoisivat ryhmässä otettavan esiin. Tarkoituksemmehan on, että toiminnallisuuden lisäksi ryhmässä olisi tilaa ja aikaa myös keskusteluille ja vertaistuelle. Toivomme, että onnistuneen kehittämistyön jälkeen suunnittelemamme isä-vauvaryhmätoiminta toteutuu ja siihen osallistuvat kokevat siitä todellista hyötyä.

2.2 Tavoitteenasettelu

Toiminnan kehittämisen **tavoitteenamme** on edistää ja tukea isien ja lasten yhteistoimintaa ja varhaisen vuorovaikutuksen kehittymistä sekä isien osallisuutta ja aktiivisena vanhempana olemista. Lisäksi isille ja vauvoille suunnattu ryhmätoiminta antaa mahdollisuuden vertaisverkostojen muodostumiselle.

Kehittämistehtävänä Perhepesässä on suunnitella asiakkaiden tarpeista lähtevää ja tavoitteellista isä-vauvatoimintaa, joka toteutuisi ryhmässä. Tämä kehitelty toimintamuoto jää Perhepesän säännölliseen käyttöön.

Kehittämisen menetelmämme on kerätä monipuolisesti tietoa aiheeseemme liittyen kohderyhmältä eli isiltä, sekä näkemyksiä äideiltä. Perehdymme myös muissa paikoissa järjestettyyn isä-lapsitoimintaan ja hyödynnämme niistä saamamme tiedon isä-lapsiryhmän suunnittelussa. Ryhmätoiminnan suunnitelmaa kehittäessämme keräämme myös palautetta toimeksiantajaltamme, ja palautteen pohjalta muokkaamme tarvittaessa suunnitelmaa halutunlaiseksi. Suunnittelutyön tuloksena syntyvä isä-vauvaryhmän suunnitelma jää Perhepesän käyttöön ja jää muodoltaan väljäksi, jotta sitä voi jatkokäytössä muokata tarpeen mukaan.

2.3 Avoin päiväkotiperhepesä

Toteutamme kehittämishankkeemme Liedon avoimeen päiväkotiperhepesään. Perhepesä on lietolaisten perheiden kohtaamispaikka, jossa on tarjolla joka arkipäivä monipuolista toimintaa lietolaisille lapsiperheille. Avoin toiminta on jaoteltu eri ajankohtiin sen mukaan, minkä ikäisten lasten perheille se on suunnattu. Avoin toiminta sisältää muun muassa vapaata leikkiä, laulua, askartelua ja ohjattua toimintaa. Se tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden vertaistukeen sekä lapsille mahdollisuuden leikkiseuraan. Perhepesästä vanhemmat saavat myös ennaltaehkäisevää apua lapsiperheiden ongelmiin. Toiminta on suunnattu alle kouluikäisille lapsille vanhempineen, ja se on maksutonta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Liedon paikallisyhdistys järjestää Perhepesässä vauva- ja perhekahviloita. (Liedon kunta 2013.) Muita Perhepesän tarjoamia palveluita ovat kerran viikossa kokoontuva, erillisen ilmoittautumisen vaativa suljettu äiti-vauvaryhmä, äiti-vauvatanssi, perheliikunta sekä lasten puistotoiminta kahtena aamupäivänä viikossa. Lisäksi Perhepesässä järjestetään 3-, 4- ja 5-vuotiaiden varhaiskasvatuskerhoja.

Perhepesässä toimiva työryhmä koostuu lastentarhanopettajasta, perheohjaajasta sekä lasten kerho-ohjaajasta ja päiväkodin johtajasta. Harjoittelussamme olemme vuorotellen sekä lastentarhanopettajan että perheohjaajan ohjauksessa.

2.4 Vertailua vastaaviin hankkeisiin

Mannerheimin Lastensuojeluliiton toteuttaman Isä-hankkeen päätavoitteena on luoda MLL:n valtakunnallisiin ohjelmiin pohjautuva isä-ohjelma, jolla pyritään ottamaan isät huomioon kattavasti odotusajasta lapsen murrosikään saakka. Ohjelman tavoitteena vuoteen 2013 on ollut MLL:n yhdistystoiminnan ja kerhotoiminnan avulla tarjota isille vertaistukea, vahvistaa isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja tarjota isille tapoja osallistua MLL:n vapaaehtoistyöhön. Tämän lisäksi tavoitteisiin kuuluu isäteeman esiin nostaminen yhteiskunnallisessa keskustelussa sekä isien huomiointi perhevalmennuksessa. (MLL 2013.)

MLL:n Isä-ohjelman tavoitteissa esiintyy hyvinkin samoja teemoja, kuin oman hankkeemme lähtökohtana. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Isä-ohjelma on taustaorganisaationsa lisäksi kytkeytynyt muihin ohjelmiin, kuten Sosiaali- ja Terveysministeriön Kaste-hankkeeseen (MLL 2013).

MLL:n isä-lapsitoimintaan osallistuvat aina isät yhdessä lastensa kanssa. Toimintaa myös järjestetään isien ja lasten tarpeiden pohjalta. Toiminta on avointa ja tapahtuu lähellä perheitä. Toiminnalla tuetaan tasavertaista vanhemmuutta ja pyritään saamaan uusia perheitä mukaan toimintaan. (Kuusilehto 2013, 5-6.) Hankkeen aikana MLL:n perhekahviloissa on toteutettu toiminnallisempia kertoja, jotka ovat houkuttelleet enemmän isiä mukaan. Isä-lapsikahvilat on suunnattu selkeästi isille ja vauvaikäisille lapsille. Kahviloissa pääroolissa ovat erilaiset keskustelut vauvaperheen elämään liittyen. (Kuusilehto 2013, 11.) Isille ja vanhemmille lapsille suunnattu isä-lapsitoiminta voi olla esimerkiksi erilaisten kerhojen, leirien, retkien ja tapahtumien järjestämistä (Kuusilehto 2013, 12-17).

Mannerheimin lastensuojeluliiton isä-lapsitoiminta on monipuolista ja toiminnallista. Toiminnallisuus painottuu kuitenkin isompiin lapsiin isineen. Kuten edellä

on mainittu, isä-lapsikahvilat on suunnattu pääasiassa vauvaperheille, ja niissä painottuu keskustelu. Omassa hankkeessamme olemme pyrkineet kehittämään sellaista isä-lapsitoiminnan mallia, jossa toiminnallisuutta on tarjolla myös pienille vauvoille ja isille. Ryhmäkokoontumiset voivat sisältää keskustelua, joko valmiista aiheesta tai vapaammin, mutta jokainen tapaamiskerta sisältää myös jonkin toiminnallisen osion. Kuten MLL:n toiminnassa, myös omassamme yhtenä tavoitteena on isien ja lasten vuorovaikutuksen tukeminen.

Toisin kuin MLL:n avoin isä-lapsitoiminta, oman hankkeemme isä-vauvaryhmä tulee olemaan suljettu ryhmä, johon ei aloituksen jälkeen enää uusia jäseniä oteta mukaan, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Mikäli ryhmä on kovin pieni, voidaan toisella tai kolmannella kerralla ottaa poikkeuksellisesti osallistujia mukaan, jos halukkaita jäseniä vielä löytyy. Tämä suljettu ryhmä toimii yhdessä kaikki ryhmän tapaamiskerrat, jolloin isille tarjoutuu mahdollisuus muodostaa uusia verkostoja.

Myös Turun Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys järjestää isille ja lapsille yhteistä tekemistä isä-lapsitoiminnan merkeissä. Tarjontaan kuuluu muun muassa retkiä, kursseja ja leirejä (Turun NMKY 2013). NMKY on toteuttanut paikallisjärjestöjensä voimin isä-lapsihanketta vuosina 2007-2010. Hankkeessa kehitetty toimintamalli on isille ja lapsille suunnattu yhteinen viikonloppu. Tätä toimintamallia voidaan soveltaa eri ympäristöissä ja eri toimijoiden järjestämänä. Toimintamallia on testattu ja sen vaikutuksia arvioitu järjestelmällisesti useilla paikkakunnilla. Eräänä hankkeen vaikutuksena on ollut hankkeessa mukana olleiden NMKY-järjestöjen isä-lapsitoiminnan jäsentyminen ja toiminnan organisointi sekä tietoperustan vahvistuminen. (Inkinen 2011.)

Järjestelmällistä isä-lapsitoiminnan kehittelyä on siis tapahtunut niin paikallisella, kuin valtakunnallisellakin tasolla. Sekä MLL:n että NMKY:n isä-lapsitoiminnoissa on selvästi tähdätty siihen, että isille ja lapsille suunnattu yhteistoiminta muodostuisi pysyväksi, hyödylliseksi koetuksi käytännöksi muiden perheille tarjottujen palvelujen rinnalle. Järjestöjen etuina tällaisen uudenlaisen toiminnan kehittämisessä voi olla esimerkiksi mahdollisuus saada rahoitusta

sekä monipuolisista osaajista koostuva ammattilaisten ja vapaaehtoisten verkosto.

3 ISYYS - ERITYINEN ELÄMÄNMUUTOS

3.1 Isyys ennen, isyys nyt

Isyys on käsitteenä hyvinkin muuttuva. Ennen isyys nähtiin pääasiassa perheenpäänä olemisena ja vastuunkantajana. Nykyään isyys on aktiivista ja tasa-vertaista perhe- elämään osallistumista äidin lailla.

Historiassa oleva käsitys isyyden muuttumisesta on herättänyt kysymyksiä enemmänkin sukupuolijärjestyksen muuttumisen puolesta. Isyyden muutos on nähty avaimena jaetun vanhemmuuden ja sukupuolten väliseen tasa-arvon toteutumiseen. (Aalto 2012, 92.) Perinteisemmässä, sukupuolen mukaan eriytyneessä vanhemmuudessa isillä ja äideillä on tarkka roolijako perheessä. Isä huolehtii elannon hankinnasta ja kodin raskaammista töistä, äiti hoitaa kodin ja lapset. Niin sanottu jaettu vanhemmuus on perinteisen roolijaon rinnalle muodostunut tapa toteuttaa vanhemmuutta. Jaetussa vanhemmuudessa molemmat, sekä isä että äiti, huolehtivat kodista, lapsista ja elannosta tasavertaisesti. (Huttunen 2001, 72, 75.)

Aktiivisille ja sitoutuneille isille isyys on tärkeää sekä arvona että käytäntönä. Aktiivista ja sitoutunutta isyyttä on toteutettu eri aikoina eri tavoilla, kuten painottamalla perheenpää- isyyttä tai osallistuvaa isyyttä. (Huttunen 2001, 82.) Aktiivisen ja sitoutuneen isyyden nykyaikaisempi muoto on osallistuva ja hoitava isyys, jonka tieltä on saanut vähitellen väistyä isyyden perheenpää-ajattelu ja vanhempien eriytyneet roolit. Ajattelutapamuutosten myötä myös suhde lapsiin on tullut välittömämmäksi, ja lapsista välittäminen näytetään arkisemmin ja konkreettisemmin. (Huttunen 2001, 84-85.)

Isyyttä ja maskuliinisuutta tutkinut sosiologi Jani Kolehmainen sanoo, ettei osallistuva isyys vaikuta muutoksiin miesten muilla elämän alueilla vaan näkyy enemmänkin miesten varmuutena ja vahvuutena kotona ja lastenhoidossa. (Kolehmainen 2004, Aallon 2012, 92-93 mukaan.) Tähän peilaten isyys on nykyisin

enemmänkin vanhemmuuteen sitoutumista sekä uuteen alueeseen, kodin- ja lastenhoitoon, kasvamista.

Isyyden muutoksesta puhuttaessa nostetaan usein esille vain sen tuomia positiivisia muutoksia. Kuitenkin tälläkin muutoksella, kuten muutoksilla yleensä, on nähtävissä myös sen negatiivinen vaikutus. Isyyden muuttuessa nykyajan lapsilta puuttuu isän tuoma auktoriteetti. Isyydessä tapahtunut muutos on tullut ulkoapäin, eivätkä miehet saa nykyään toteuttaa vanhemman roolia enää omalla miehisellä tavallaan. (Sinkkonen 1998, Mesiäislehto- Soukan 2005, 19 mukaan.) Edellä mainitun muutoksen voi nähdä jo oman aikamme sukupolvien välillä. Omat vanhempamme ovat eläneet auktoriteettisen ja tiukan isyyden ollessa vallalla. Isyys näyttäytyi heille perheenpäänä, joka kävi työssä äidin ollessa kotona lasten kanssa. Oman sukupolven mielikuva isyydestä eroaa jo jonkin verran lempeämpään isyyteen muuttavana vanhempiemme kokemukseen verrattuna.

Huttusen (2001, 75-76) mukaan vanhempien perinteistä, eriytyntä roolijakoa pidetään tutkimuksissa itsestään selvänä lähtökohtana, sillä se on ollut hallitsevana tapana vanhemmuuden toteuttamisessa ydinperheissä. Huttunen jatkaa, että uudempi tutkimus on tuonut esille sen tärkeän näkemyksen, että myös isä pystyy luomaan lapseensa aivan yhtä lämpimän ja läheisen suhteen, kuin äitikin (Huttunen 2001, 77). Tämä tukee sitä ajatusta, että jaetulla vanhemmuudella on mahdollisuus vakiintua perhe-elämässä vanhemmuuden toteuttamisen muodoksi. Eriytyneestä roolijaosta on siirrytty kohti jaettua vanhemmuutta, ja isien kyky muodostaa lämmin suhde omaan lapseen on syrjäyttämässä kuvan isästä etäisenä perheen päänä. Mitä nykypäivän isät sitten itse kertovat isyydestään?

Eerola ja Huttunen (2011, 225) ovat tutkimuksessaan löytäneet kolme erilaista tarinaa isänä olemisesta. Nämä kolme tarinaa ovat moderni, postmoderni sekä siirtymää tai muutosta kuvaava tarina isyydestä. Modernissa isyyden tarinassa isä on keskeisesti perheen pää, leiväntuoja. Vanhemmuudessa vallitsee perinteinen sukupuoleen perustuva roolijako. Tässä tarinassa isällä on kuitenkin jo perhekeskeinen elämäntapa, mikä ilmenee muun muassa äidin apuna olemisessa. Isyyden tarina siirtymänä kuvaa isän kasvamista kohti vastuullista van-

hemmuutta. Tämän tarinan keskeisenä osana ovat muutoksen tuoma epävarmuus ja haasteet. Postmodernia tarinaa kuvaa isän pyrkimys sitoutua tasavertaisesti jaettuun vanhemmuuteen. (Eerola & Huttunen 2011, 217, 219, 222.)

Isänä olemisesta tuotetuissa tarinoissa perhekeskeisyys on esillä enemmän tai vähemmän. Isän ensisijaisuus perheen elättäjänä sinnittelee kuitenkin vielä näkemyksissä isyydestä, myös isien itsensä kohdalla. (Eerola & Huttunen 2011, 226-227.) Kuva osallistuvasta ja hoitavasta isyydestä on löydettävissä isyyden tarinoista, mutta paine perheen elättämisen ensisijaisesta velvollisuudesta vaikuttaisi elävän vielä nykypäivän isyydessä.

Kun isiltä itseltään on kysytty, minkälaisia isiä he kokevat olevansa, on heidän ollut vaikeaa määritellä, ovatko he enemmän moderneja vai perinteisempää roolijakoa noudattavia isiä. Kun taas on kysytty niistä isyyden malleista, joita uudet isät pitävät esimerkkinään, on osa perinteisen oman isän tai kaverin sijaan vastannut haluavansa muodostaa itse oman mallinsa isänä toimimiseen. (Paajanen 2006, 49, 55.) Suunnittelemamme ryhmätoiminta antaa mahdollisuuksia juuri oman isyyden luomiselle ja tukee miesten kasvua kohti omaa isänä olemisen mallia.

3.2 Isä vanhempana

Useissa tutkimuksissa, joissa on tutkittu lapsen varhaisia suhteita, on keskitytty pääasiassa vain äidin ja lapsen välisiin suhteisiin. Vaikka nykyään ollaan kiinnostuneita myös lapsen ja isän välisestä suhteesta, nähdään äitiys edelleen lapsen kehityksen kannalta ensisijaisena. (Sinkkonen 2003, 261.) Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että isän rooliin ja sen tukemiseen käytettäisiin entistä enemmän resursseja. Ihannetilanne olisi, että isä olisi äidin lailla mahdollisimman tasavertaisessa asemassa jo vauvan syntymästä lähtien, fyysisiä eroavaisuuksia lukuun ottamatta.

Vanhemmat kasvavat isän sekä äidin rooliin pikkuhiljaa lapsen odotusaikana. Se alkaako vanhemmuus suunnitellusti vai sattumanvaraisesti vaikuttaa paljon siihen, miltä uusi elämäntilanne vanhemmista tuntuu. (Tapio ym. 2010, 126.)

Isäksi tulo on miehille siis samanlainen kasvunpaikka kuin naisille äidiksi tulo. Miesten valmistautuminen isäksi kestää kuitenkin yleensä hieman kauemmin kuin naisten äidiksi tuleminen. Syitä tähän kasvuprosessin pitkäaikaisuuteen voidaan nähdä isyyden tukemisen menetelmien vähäisellä olemassaololla ja menetelmien kehittymättömyydellä verrattuna äitiyden tukemiseen. (Vilén ym. 2006, 101.)

Sinkkosen (2012, 13) mukaan tulevat isät ovat myös alttiita muutoksen tuomalle depressiolle. Tämän vuoksi on mielestämme tärkeää, että isyyttä tuetaan entistäkin enemmän, esimerkiksi juuri isille suunnatuilla pienryhmillä. Ryhmässä voidaan käsitellä uuden arjen tuomia haasteita, jaksamista ja omaa roolia vauvan hoitajana. Isät saisivat myös käytännön vinkkejä siihen, miten he voivat lähentää omaa suhdettaan vauvaan, mikäli se tuntuu omasta mielestä kaukaiselta. Ryhmä toimisi ennen kaikkea vertaistukiryhmänä.

Vauvan kasvaessa alkavat vanhempien roolit ja suhde vauvaan eroamaan toisistaan leikkimistyilien kautta. Isän leikki koostuu enemmän fyysisestä puolesta, kuten raajojen liikuttamisesta, hypittelystä ja heiluttelusta. Äiti on taas hellävaraisempi ja leikki on paljon verbaalisempaa. (Sinkkonen 2003, 263.) Isä- vauvaryhmässä voitaisiin harjoitella näitä erilaisia vuorovaikutusleikkejä jotka koostuvat verbaalisesta sekä isille ominaisemmasta toiminnallisesta osa-alueesta. Näin ollen isät saisivat kokeilla erilaisia tapoja olla vuorovaikutuksessa oman lapsensa kanssa.

Vanhemmuus tuo mukanaan vastuuta lapsen kasvatuksesta ja hoidosta. Molemmat vanhemmat ovat tasapuolisesti ja ensisijaisia vastuunottajia lapsen kasvun ja kehityksen turvaamisessa. Toisaalta Sinkkosen (2012, 236) mukaan olisi luovuttava kasvatuksen suorituspainotteisuudesta sekä siitä, että se on vanhempien elämäntehtävä. Sinkkonen peräänkuuluttaa kahta asiaa erityisesti isiltä kasvattajina: toisaalta isä kannustaa ja rohkaisee lasta tutkimaan rauhassa ja luottavaisesti ympäristöään, toisaalta taas viestii kuitenkin jatkuvasti olevansa saatavilla, kun lapsi sitä tarvitsee.

Isät pohtivat hyvänä ja vastuullisena isänä olemista. Selvää on myös, että isät ovat lapsistaan kiinnostuneita äitien tavoin. Uudentyyppiseen, pitkäkestoiseen perhevalmennukseen osallistuneet isät ovat toivoneet vanhemmuutensa vahvistamiseksi muun muassa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviä selkeitä ohjeistuksia, vuorovaikutukseen liittyviä käytännön harjoituksia sekä mahdollisuutta vertaistukeen. (Pietilä-Hella 2006, 74-75.)

3.3 Osallinen ja osallistuva isä

Rönkön ja Rytkösen (2010, 51-52) mukaan yksinkertaisin tapa osallistaa on yhdessä tekeminen. Edelleen perheen ja vanhemmuuden osallisuutta voidaan vahvistaa työskentelemällä kohti tavoitteita, jotka vahvistavat perheenjäsenten kykyä olla lastensa elämän asiantuntijoita ja pysyviä vaikuttajia. Osallisuus omassa hankkeessamme liittyy isän aktiiviseen mukana olemiseen lapsensa elämässä. Ryhmätoiminnallamme ja siinä tapahtuvan isän ja vauvan yhdessäolon ja yhdessä tekemisen kautta tavoittelemme tällaisen osallisuuden tukemista heti lapsen vauvaiästä lähtien. Tarkoituksena on pyrkiä lisäämään isien osallisuutta ja aktiivista toimijuutta lastensa elämässä ja siinä tapahtuvissa asioissa.

Osallistuva isyys tulee esille, kun isän sitoutuminen isyyteen näkyy monipuolisena vastuunottona lapsen asioissa. Vastuullisella ja sitoutuneella isällä lapsi kulkee mukana mielessä ja isyys on hänelle kokoaikaista, ei äidin tuuraamista. (Huttunen 2001, 169-170.) Isä-vauvaryhmä tarjoaa isälle vertaistuen lisäksi mahdollisuuden tutustua omaan lapseensa ja parhaimmassa tapauksessa myös kokemuksiin omaan isyyteen sitoutumisesta. Ryhmässä isillä on toiminnallisuuden lisäksi mahdollisuus aktivoitua keskustelemaan isyyteen ja lapseen liittyvistä asioista, mikä ilmentää vastuunottoa uudesta perheenjäsenestä.

Huttunen peräänkuuluttaa vahvistuvan isyyden tueksi puhetta isyydestä. Julkisen keskustelun lisäksi olisi tärkeää, että isillä itsellään olisi aika ja paikka keskustelulle. Sen lisäksi, että isille tarjottaisiin samanlaisia mahdollisuuksia keskusteluun, kuin äideillä on, tulisi isiä rohkaista puhumaan isänä olemisesta. Huttunen kummastelee, miksi miesten hoivapuhe lapsistaan herättää monissa hu-

vittuneisuutta. (Huttunen 2001, 209-210.) Edelleen saatetaan karsastaa isille suunnattuja ryhmiä ja voi helposti kuvitella monien ajattelevan, että miehinä isät eivät puhele henkilökohtaisista asioistaan, ainakaan vieraille Ennakkoluulot voivat vahvistaa tätä olettamusta myös toiminnan tasolla.

Kolehmainen (2004, 90) puhuu kahdesta erilaisesta kerronnan tavasta, kun käsitellään isäksi tulemisen ja isän lapsen hoitoon osallistumisen vaikutuksia mieheen ja maskuliinisuuteen. Transformaatiokerronnassa isän aktiivinen osallisuus lapsen hoitoon ja hoivaan nähdään miestä kasvattavana ja muuttavana sekä miehen isyyttä enemmän äitiyden kaltaiseksi muuttavana toimintana. Integraatiokerronnan mukaan taas isyys on vain yksi tapa maskuliinisuuden toteuttamiselle, se on poikkeavaa toimintaa siitä, mitä mieheltä on totuttu odottamaan, mutta kuitenkin mahdollinen valinta miehelle. (Kolehmainen 2004, 95, 101.)

Edellä mainittuja isyyden kerronnan tapoja pohiessa tulee mieleen, että parhaimmillaan isyys näyttäytyy silloin, kun siinä on nähtävissä elementtejä kummastakin kerronnasta. Tällöin isyys tietyllä tavalla muuttaa miestä ja tuo tästä esiin uusia puolia ja kykyjä, toisaalta se taas on yksi miehen elämän saavutuksista, joka ennen kaikkea vahvistaa maskuliinisuutta.

Isän aktiivisella osallistumisella on merkittäviä, kokonaisvaltaisia, vaikutuksia lapsen kasvuun ja kehitykseen. Mesiäislehto-Soukka kirjoittaa väitöskirjassaan, että eri puolilla maailmaa on todettu olevan rikollisuutta niillä lapsilla, jotka ovat kasvaneet vain äidin kasvatuksessa. Mesiäislehto-Soukka toteaa myös, että ”isän puuttumisen väitetään edistävän nuorisoriikollisuutta enemmän kuin köyhyyden”. Lisäksi hän jatkaa, että ”isän läsnäolo antaa lapselle paremmat virikkeet koulumenestyksessä. Tytöiltä, jotka potivat anorexia nervosa – oireita, puuttui läheinen isäsuhde.” Hänen mukaansa myös ”isän fyysinen tai henkinen poissaolo saattaa vähentää lapsen motivaatiota.” (McDowell & Wakefield 1991, Mesiäislehto-Soukan 2005,19 mukaan.)

4 VARHAINEN VUOROVAIKUTUS

Erityisesti varhaisilla vuorovaikutuskokemuksilla on suuri merkitys lapsen kehityksessä. Varhaisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan vauvan ja häntä säännöllisesti hoitavien aikuisten välistä vuorovaikutussuhdetta vauvaiästä aina kolmeen ikävuoteen saakka (Vilen ym. 2006, 86). Varhaiset vuorovaikutussuhteet ja kokemukset vaikuttavat lapsen keskushermostoon ja synnyttävät näin kokemuksia turvallisuudesta. Vauvan ensimmäinen vuosi on tässä kehityksessä erityisen tärkeä. (Sinkkonen. 2012, 177.) Tämän vuoksi omassa opinnäytetyösämme suuntaamme isä-lapsitoimintaa juuri aivan vauvaiässä oleville lapsille ja heidän isilleen.

Varhaista vuorovaikutussuhteen syntymistä voidaan tukea aktiivisten vuorovaikutusleikkihetkien avulla. Suhteen muodostumisessa tulee huomioida, että vauva on itse myös aktiivinen osapuoli. Jotta leikkihetki palvelisi syntyvää kiintymyssuhdetta, vaatii se tietoista ennakkosuunnittelua kunkin vanhempi-lapsisuhteen tarpeen mukaan. (Toivanen ym. 2010, 175.) Tästä syystä tuen tarjoaminen varhaisen suhteen rakentamisen vaiheessa on merkittävää ja tähän isä-vauvaryhmän toiminnalla tullaan sen toimiessa myös pyrkimään.

Vanhempien omat varhaisen vuorovaikutuksen kokemukset ovat yhteydessä siihen millaisia valmiuksia vanhemmilla on muodostaa suhdetta lapsen ja itsensä välille. Onkin tärkeää, että tulevat vanhemmat käyvät läpi oman lapsuuden vaiheita ja kokemuksia jo odotusaikana. Nämä muistikuvat auttavat kohtamaan oman lapsen ja hänen tarpeidensa ymmärtämisen. (Tapio ym. 2010, 127.)

Lapsen ja vanhemman välinen suhde kehittyy yhdessä vietetyn ajan myötä. Tärkeämpää on se, että vanhemman ja lapsen yhteinen aika on intensiivistä kuin sen ajan pituus, jonka aikuinen antaa lapselle (Hokkanen 2002, 128-129). Tässäkin asiassa siis laatu on tärkeämpää kuin määrällinen aika. Sen vuoksi ryhmän tarkoitus on keskittyä ajankäytön maksimoimiseen kokonaisuudessaan siihen hetkeen, jonka isät viettävät lapsensa kanssa. Tämä isien kokema ajanpuute näkyi myös isille tehdyissä kyselyiden vastauksissa. Ryhmän tarkoitus on

antaa välineitä juuri siihen, miten isien antama pienikin aika olisi laadukasta. Erilaiset laululeikit ja kahdenkeskiset vuorovaikutusharjoitukset, joita isä- vauvaryhmässä toteutetaan saavat vauvan ja isän välisestä suhteesta syvällisemmän ja näin yhdessä vietetty aika on tällöin myös laadukasta ja merkityksellistä.

Useiden tutkimusten pohjalta voidaan todeta, että vanhempien saadessa tukea varhaisen vuorovaikutuksen kehittämisen aikana, tulee vanhemman ja lapsen suhteesta sellainen, jossa lapsi kokee olevansa turvassa ja vanhempi vastavasti kokee osaavansa auttaa lasta (Vilen ym. 2006, 87). Nämä kokemukset ovat molemmille osapuolille merkittäviä ja vaikuttavat lapsen ja aikuisen kokemukseen omasta roolistaan.

Vuorovaikutustilanteissa syntyy toisinaan luonnollisia väärintulkittamisia. Nämä väärintulkittamiset korjaantuvat helposti itsestään tai toisen vanhemman toimesta. (Siltala 2003, 16.) Isä- vauvaryhmässä harjoiteltavat vuorovaikutustilanteet synnyttävät onnistumisen kokemuksia, joista on hyötyä näissä väärintulkittamisen korjaantumisissa.

4.1 Lapsen ja vanhemman kiintymyssuhde

Psykiatri John Bowlby on pitkällisten tutkimuksiensa jälkeen muodostanut teorian kiintymyssuhteista ja niiden kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tämän teorian mukaan lapsi muodostaa kiintymyssuhteen niihin aikuisiin, jotka hoivavat häntä niin, että tietyt ehdot täyttyvät. (Rusanen 2011, 27.) Kiinnittyminen onkin lapselle pakonomainen tarve, sillä se on hengissä selviämisen ehto. Isompi, viisaampi ja kokeneempi yksilö tuo turvaa ja antaa tarvittavat eväät elämässä selviämiseen. (Sinkkonen 2003, 93.) Kiintymys on siis tunneside, joka muodostuu lapsen ja hänen mielestään turvallisimman aikuisen välille. Suhde kehittyy kun aikuinen on pysyvästi ja todellisesti läsnä lapsen joka päiväisessä elämässä. (Rusanen 2011, 27.) On tärkeää, että myös isät ovat osallisena pienen lapsen päivittäisessä elämässä mahdollisimman paljon, jolloin kiinnittyminen tapahtuu luonnollisesti myös isään. Aktivoimalla ja kiinnittämällä huomio

isien osallisuuteen sekä perheen yhteiseen aikaan saadaan aikaan kiinteä ja toimiva vuorovaikutussuhde, jota vauva tarvitsee.

Kiintymyssuhdeteorian keskeisenä ajatuksena on, että kiintymyssuhde kehittyy varhaislapsuuden aikana joko turvalliseksi tai turvattomaksi. Tällä suhteen kehityksellä on merkittäviä vaikutuksia myöhempään kehitykseen, erityisesti sosiaalisen, emotionaalisen ja kognitiivisen kehityksen osa-alueilla. Hyvän kehityksen perustana on pienen lapsen kiinnittymismahdollisuus useampaan kuin yhteen henkilöön. Kiinnittyminen eri henkilöihin vaatii lapselta kuitenkin taitoa erottaa henkilöt toisistaan. (Rusanen 2011, 57.) Ei ole siis tarkoituksen mukaista, että molemmat vanhemmat toimivat samalla tavoin, vaan isä tulee tukea muodostamaan omaa tapaansa toimia ja hoitaa lasta. Isän hoivaajan ja huolehtijan roolia vahvistamalla isät saavat itsevarman ja tärkeän mahdollisuuden tarjota erilaisen kiintymisen alustan lapselle.

Tärkeää on, että lapsen elämässä olevat aikuiset reagoivat ja vastaavat riittävän nopeasti ja voimakkaasti lapsen aloitteisiin, jotta kiinnittyminen ja kiintymyssuhteen luominen aikuiseen on helpompaa. Lapsen kiintymisen kehittyminen on lasta hoivaavan aikuisen vastuulla. (Rusanen 2011, 58.) Tämän voidaan nähdä tukevan edellistä perustelua siihen, minkä vuoksi isäryhmä on aiheellinen.

Se, onnistuuko aikuinen vastaamaan lapsen aloitteisiin ja hätään johdonmukaisesti on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta olennaista. Tämän tehtävän onnistuessa, muodostuu lapselle turvallinen kiintymyssuhde. Turvallinen kiintymyssuhde tuo nimensä mukaisesti lapselle turvallisuuden tunnetta, sillä lapsi tietää ja luottaa siihen, miten vanhempi reagoi ja vastaa hänen tarpeisiinsa. Tarpeina pidetään kaikkea sitä, mitä lapsi tarvitsee; fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. (Tapio 2010, 102-103.) Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus tuottaa molemmille iloa. Lapsella on laaja tunneskaala ja hänellä on hyvät sosiaaliset taidot, joilla on merkitystä muun muassa toimiessa samanikäisten lasten parissa. (Rusanen 2011, 63-64.)

Kiintymyssuhteen epäonnistumisen seurauksena lapselle muodostuu turvaton kiintymissuhde. Tämä tapahtuu silloin kun aikuinen ei vastaa laisinkaan lapsen

tarpeisiin tai vastaaminen lapsen tarpeisiin on epä johdonmukaista. (Rusanen 2011, 65.) Turvattomia kiintymyssuhdemalleja on viisi eri muotoa. Voidaan puhua muun muassa välttelevästä, ristiriitaisesta, hajaantuneesta, kontrolloimattomasti ja muulla tavoin turvattomista kiintymyssuhteista. (Tapio ym. 2010, 105-108.) Yhteistä turvattomasti kiintyneillä lapsilla on, että he kokevat erityisen paljon yksinäisyyttä ja pelon tunteita. He myös joutuvat kehittämään sellaisia selviytymiskeinoja pelon ja turvattomuuden lievittämiseksi, että ne ovat haitaksi muun muassa sosiaalisissa tilanteissa ja niissä selviytymisessä. (Rusanen 2011, 71.) Puutteita saattaa olla myös muilla kehityksen osa-alueilla. Erityisesti tunteiden ilmaiseminen ja tunnistaminen on turvattomasti kiintyneillä lapsilla hankalaa. Tästä aiheutuu vaikeuksia muodostaa luottamuksellisia suhteita muihin ihmisiin myös aikuisena. (Tapio ym. 2010, 109-110.)

4.2 Isä hoivaajana

Turvallisen kiintymyssuhteen merkitys lapsen kehityksen kannalta on kiistaton, mutta lisäksi on hyvä pohtia, mitä vaikutuksia juuri isän hoivalla on lapsen kehityksen kannalta. Huttunen (2001, 182-184) argumentoi hoivaavan isyyden puolesta seuraavasti: Hellyys ja hoiva kuuluvat myös mieheyteen ja isyyteen, lapselle on hyväksi olla jo syntymästään lähtien kahden henkilön hoivattavana ja myös isän on mahdollista luoda lapseen yhtä läheinen suhde, kuin äidin. Näihin argumentteihin nojaten ajattelemme, että äidin rooli lapsen ensisijaisena hoivan tarjoajana ja kiintymyksen kohteena ei olekaan niin yksioikoinen. Koska näin kuitenkin on ehkä yleisesti totuttu ajattelemaan, on hyvä pohtia, miksi ei lapsen isäkin pystyisi halutessaan toimimaan hoivaajana aivan samoin, kuin äiti.

Lapsen hoitoon tavallista enemmän osallistuvan isyyden vaikutuksia lapsen kehitykseen tutkittaessa on selvinnyt muun muassa, että sekä pojat että tytöt näyttäisivät hyötyvän aktiivisesta ja osallistuvasta isästä niillä kehityksen osa-alueilla, joilla on taipumusta muodostua sukupuolelle tyypillisiksi ongelma-alueiksi (Huttunen 2001, 186-187). Mielestämme on myös hyvä lähtökohta, että mahdollisten ongelmien ehkäisyn lisäksi päätavoitteena isän ja lapsen jo var-

hain muodostuneella läheisellä suhteella ja yhdessä vietetyllä ajalla on kummallakin osapuolelle merkittävä, rikastava vaikutus elämässä.

5 RYHMÄTOIMINTA

Isä-vauvaryhmän sisällön, toteutuksen sekä muut käytännön asiat olemme pyrkineet suunnittelemaan mahdollisimman paljon isien lähtökohdista ja tarpeista käsin. Ryhmän suunnittelussa olemme ottaneet huomioon myös tietoa liittyen ryhmän suunnitteluun, muodostamiseen ja ohjaamiseen, vaikka itse emme kyseistä ryhmää tule ohjaamaan. Mahdollisimman pitkälle viety suunnittelu-työ on perusta itse ryhmätyöskentelylle (Niemistö 2002, 75). Tämä pätee erityisen hyvin omaan ryhmäämme, joka aloittaa varsinaisen toimintansa opinnäytetyömme yhteistyökumppanien toimesta. On siis tärkeää, että jätämme heidän käyttöönsä mahdollisimman selkeän mallin ryhmätoiminnasta ja myös sen ohjaamisesta. Liikkumavaraa olemme kuitenkin jättäneet ryhmänohjaajan omille ideoille ja ajatuksille.

5.1 Ryhmätoiminnan suunnittelu ja ryhmänohjaus

Ryhmän ohjaajat hahmottelevat ryhmänsä perusrakenteen ja toimintatavan. Tämän lisäksi tarkempia suunnitelmia tulee tehdä muun muassa ryhmän toimintapaikkaan, ryhmäläisten lukumäärään, harjoitusten valintaan ja tietojen tallentamiseen liittyen. Esimerkiksi havainnointi- ja arviointikeinoista tulee päättää ennen ryhmäkokoontumisia. (Niemistö 2002, 73-75.) Vaikka emme itse ohjakaan suunnittelemaamme ryhmää, nämä asiat tulee huomioida jo hyvissä ajoin ennen ryhmäkokoontumisten alkamista.

Ryhmätoiminnan olemassaolo perustellaan tavoitteen ja tarkoituksen avulla. Ryhmän tarkoitus ohjaa ryhmän toimintaa ja vaikuttaa myös sen rakenteisiin. Tarkoituksenmukainen toiminta konkretisoituu ja suuntautuu ryhmän tavoitteen. (Niemistö 2002, 34-35.) Jotta ryhmää voidaan suunnitella ja myöhemmin toteuttaa, pitää sillä olla ennalta mietitty tavoite sekä tarkoitus. Oman ryhmätoimintamme tarkoituksena ja tavoitteena voi pitää koko opinnäytetyömme kehittämistyöskentelyn tavoitteita: isien osallisuuden ja aktiivisuuden lisääminen

vanhempana ja lapsensa kasvattajana, isän ja vauvan vuorovaikutuksen tukeminen sekä vertaistuen saaminen.

Ryhmän tavoitteesta puhuttaessa tulee nostaa esiin myös kaksoistavoite-käsite. Ryhmällä on asiataavoite, joka kertoo sen, miksi ollaan olemassa, eli ryhmän jo aikaisemmin mainitun tarkoituksen. Tämän lisäksi ryhmällä on niin sanottu tunnetavoite eli pyrkimys säilyä olemassa asiataavoitteen saavuttamiseksi ja saavuttaa riittävä kiinteys. (Niemistö 2002, 35.) Kaksoistavoitteen toteutumisessa tärkeässä osassa ovat epäilemättä sekä ryhmän oma motivoituneisuus että ryhmänohjaajan taidot. Ryhmän ohjaajan on hyvä jäsentää ryhmänsä tavoite itselleen selkeiksi lauseiksi (Toivanen ym. 2010, 199). Omaan ryhmätoiminnan suunnitelmaamme tulemme kirjaamaan ryhmätoiminnan tavoitteet.

Ryhmäkokoontumisia suunnitellessa tulee miettiä myös tarpeelliset rakenteet ja rajat ryhmää varten. Esimerkiksi kokoontumispaikan tulee täyttää ehtoja ryhmän perustehtävän mukaan: tavoitteellinen ryhmä vaatii yleensä hyvän työskentelyn toteutumiseksi suljetun tilan (Niemistö 2002, 51). Tämä pätee myös isä-vauvaryhmäämme. Isien toivomista asioista keskustelu vaatii rauhallisen, suljetun tilan ilman häiriötekijöitä. Myös ryhmän kiinteytymisen kannalta on merkittävää, että ryhmä saa työskennellä ja tutustua rauhassa. Isä-vauvaryhmämme on myös ryhmämuotona Perhepesässä täysin uusi, joten sen tarvitsee käynnistyäkseen ja muotoutuakseen mahdollisimman toimivat ja rauhalliset puitteet. Tarpeeksi ajoissa on myös päätettävä, onko tuleva ryhmä avoin vai suljettu. Täysin suljettu ryhmä ei käynnistymisensä jälkeen ota enää uusia jäseniä mukaan ja toimii tietyn ajanjakson ajan (Niemistö 2002, 60).

Ryhmän perustehtävä määrittelee myös ryhmän ihannekuon (Niemistö 2002, 57). Huomioonotettavana ominaisuutena on myös ryhmän intensiivisyys, jolla tarkoitetaan ryhmätapaamisten tarpeeksi riittävää kestoa sekä kokoontumistiheyttä (Niemistö 2002, 54). Nämä asiat olemme huomioineet ryhmää jo suunnitellessamme, mutta esimerkiksi kokoontumistiheys sekä ryhmätapaamisten kesto muovautuvat vielä siinä vaiheessa, kun ryhmä on ensimmäisiä kertoja koossa ja ryhmä yhdessä sopii käytännön seikoista omista tarpeistaan ja toiveistaan käsin.

Ryhmämme kokoon vaikuttaa ennen kaikkea se, kuinka paljon isiä lopulta ilmoittautuu halukkaiksi osallistumaan ryhmätoimintaan. Ryhmän minimipituus on noin 6-8 kertaa, sillä lyhyemmässä ajassa ryhmä ei ehdi työskennellä ja ryhmän tutustuminen myös kestää noin kolme tapaamiskertaa (Toivanen ym. 2010, 200). Oma hankkeemme on ensimmäinen laatuaan perhepesässä, joten kovin pitkäaikaista ryhmäsuunnitelmaa emme tästä syystä tee. Kokeilujen jälkeen toimintasuunnitelmaa voi kasvattaa ja laajentaa tarpeiden ja kokemusten pohjalta. Tärkeää ryhmän toimimisen ja elinvoiman kannalta on myös sen säännöllisyys (Niemistö 2002, 62). Mikäli toiminta toteutuisi satunnaisesti, toivottavaa sitoutumista ryhmään ei tällöin välttämättä syntyisi.

Vauva-vanhempi-ryhmä on koostumukseltaan ja toimintatavoiltaan erilainen verrattuna pelkkien aikuisten tai vanhempien lasten ja aikuisten ryhmään. Vauvojen ikä on hyvä olla ryhmän alkaessa alle puoli vuotta. (Toivanen ym. 2010, 199.) Vauvat myös kasvavat ja kehittyvät vauhdilla, mikä tulee huomioida ryhmän sisältöä suunnitellessa.

Vanhempi-vauvaryhmissä on hyvä olla kaksi ohjaajaa, sillä jo muutaman vanhemman ja vauvan muodostamassa ryhmässä syntyy paljon vuorovaikutustilanteita. Myös vauvat lasketaan ryhmän jäseniksi siinä, missä vanhemmatkin. (Toivanen ym. 2010, 199-200.) Omassa ryhmässämme on edelliseen peilaten myös hyvä olla kaksi ohjaajaa, mikäli tähän on resursseja. Molemmat työntekijät toisivat ryhmätoimintaan oman persoonansa ja osaamisensa. Ryhmässä saattaa herätä myös voimakkaita tunteita, joten kahden ohjaajan etuna on mahdollisuus mieltä askarruttavien asioiden ja tilanteiden läpikäymiseen ryhmän kokoontumisten jälkeen (Toivanen ym. 2010, 200). Itse toivomme, että tulevassa isäryhmässä ohjaajilla on oma roolinsa ammatillisesta näkökulmasta erityisesti varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa, mutta isät silti oman arkensa asiantuntijoina toimisivat myös ryhmää ohjaavina voimina. Voisi olla myös mahdollista, että tulevaisuudessa ryhmän ohjaajanakin toimisi itse pienen vauvan isä.

Uuden ryhmän markkinointiin tulee kiinnittää huomiota. Uuden ryhmän mainostamisessa kannattaa tuoda esiin ryhmätoiminnan mukanaan tuomia positiivisia asioita, ja henkilökohtainen kutsu toimii kirjallista kutsua tehokkaammin. (Järvi-

nen ym. 2012, 217.) Perhepesässä henkilökohtaista markkinointia voi toteuttaa tehokkaasti Perhepesän toimintaan osallistuvien perheiden keskuudessa. Avoimessa päiväkodissa käyvien vanhempien kanssa keskustellaan aktiivisesti, jolloin olisi hyvä tilaisuus myös kertoa uudesta toimintamuodosta. Näin esimerkiksi odottava äiti voi viedä kotiin tietoa tulevasta isä-vauvaryhmästä. Myös perhevalmennuksessa uutta ryhmää voitaisiin mainostaa sekä suullisesti että vaikkapa mainoksia jakamalla tai asettamalla esille näkyvään paikkaan.

5.2 Ryhmän kehitysvaiheet

Uuden ryhmän aloittaessa toimintansa ryhmänohjaajan tehtävänä on huolehtia ryhmänsä orientoitumisesta tehtävänsä ja toimintaympäristöönsä. Ohjaajan vastuulla on myös ohjata ryhmää sopimaan yhteisesti ryhmätoimintaan liittyvistä rajoista. (Niemistö 2002, 80.) Isä-vauvaryhmässämme ainakin ensimmäisellä kerralla keskitytään tutustumiseen, ryhmätoimintaan orientoitumiseen ja erityisesti ryhmän toiminnan tarkoituksen sekä tavoitteen selkeyttämiseen. Turvallisuutta ryhmässä toimimiseen tulevilla tapaamiskerroilla tuo se, että käytetään aikaa toisiin tutustumiseen ja ryhmän säännöistä ja käytännöistä sopimiseen.

Ohjaajan tulee myös huolehtia ryhmänsä virittäytymisestä tehtävänsä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi toiminnallisia harjoitteita apuna käyttäen. (Niemistö 2002, 81.) Virittäytyminen toimintaan saattaa olla hankalaa pelkän puhumisen kautta varsinkin, kun ryhmän muut jäsenet ovat vielä vieraita, jolloin kannattaa hyödyntää toiminnallisten menetelmien ”jäätä rikkovia” ominaisuuksia.

Ryhmä kehittyy edelleen ryhmän jäsenten vuorovaikutuksen lisääntyessä. Alkuvaiheen jälkeen rakentuvan ryhmän vaiheessa raja ulkopuolisiin selkiytyy ja ryhmä muodostaa omat tapansa, norminsa ja kulttuurinsa. Ryhmään saattaa myös kehittyä muutaman hengen pienryhmiä, alaryhmiä, jotka etääntyvät toisistaan. Työtehtävistään ryhmä selviytyy kuitenkin hyvin. Ohjaajan tehtävä tässä vaiheessa on saattaa eri alaryhmät yhteistyöhön. (Kopakkala 2005, 67-71.) Kolmas, tiivis ryhmän vaihe alkaa, kun alaryhmät lisäävät keskinäistä yhteistyötään. Epäluottamus ja kilpailu hälvenevät vähitellen, tunnelma muuttuu lämpi-

mäksi ja ryhmä alkaa tuntua kokonaisuudelta. Tässä vaiheessa kuitenkin ryhmä pyrkii vain yhtenäisyytensä säilyttämiseen luovan ja tehokkaan toiminnan jäädessä taka-alalle. (Kopakkala 2005, 75-77.)

Tavoiteltava vaihe ryhmätoiminnassa on luovan ryhmän eli tiimin vaihe. Erimielisyyksien ilmaisu on sallittua, ja ilmapiiri on avoimempi. Ryhmän jäsenten erilaisuus toisiinsa nähden hyväksytään, ja ymmärretään eri näkemysten kokeilun voivan tuoda uusia oivalluksia toimintaan. Tässä vaiheessa ryhmä on myös tuottelias ja luova. (Kopakkala 2005, 81-83.) Oman ryhmämme tarkoituksen ja tavoitteiden kannalta on toivottavaa, että ryhmä saavuttaa tiimivaiheen. Tällöin omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaisu sujuisi varauksetta turvallisessa ilmapiirissä. Vaikka isä-vauvaryhmämme on kooltaan melko pieni ja kestoltaan lyhyehkö, ohjaajien tulee ottaa huomioon ryhmän kehittymiseen ja dynamiikkaan liittyvät asiat. Vaikka ryhmän kehityskaareen liittyvät ilmiöt ja vaiheet eivät täysinmättä toteutuisikaan, on ryhmänohjaajien hyvä olla näistä vaiheista tietoisia.

5.3 Ryhmä vertaisverkostona

Vertaistuki on vapaamuotoisesti tai organisoidusti järjestäytyneitä keskinäistä tukea ja apua. Samassa elämäntilanteessa olevat tutkivat elämäntilannettaan ja tulevat toisiaan siinä. (Järvinen ym. 2012, 212.)

Yhtenä ajatuksenamme isä-vauvaryhmätoiminnan vaikutuksesta on sen tuoma vertaistuen mahdollisuus. Isä-vauvaryhmä on isien vertaisryhmä, jossa heillä on mahdollisuus tavata samassa elämäntilanteessa olevia isiä. Ryhmässä on mahdollista jakaa omia kokemuksia, kuunnella toisia ja laajentaa näin myös omia näkemyksiä asioiden käsittelyn avulla. Vertaistuessa korostetaan jokaisen kansalaisen asiantuntijuutta omaa elämää koskevissa asioissa (Jantunen 2010, 85). Tällaista elämäkokemukseen ja uuden elämäntilanteen tuomiin muutoksiin liittyvää asiantuntijuutta isien olisi mahdollista jakaa toisilleen esimerkiksi isä-vauvaryhmässä. Jantunen (2010, 97) sanoo, että ”vertaistoiminta ja vertaistukimuodot ovat osallistumisen ja osalliseksi tulemisen väyliä eri syistä ulkopuo-

lisuutta kokeville ja syrjäytymisvaarassa oleville”. Omassa työssämme isäryhmätoiminnan suunnittelussa ajattelemme myös niin, että vertaistuki ja vertaisryhmätoiminta ovat hyvä keino myös ennaltaehkäistä ulkopuolisuuden kokemusta ja tuoda elämään uusia voimavaroja.

Vauva-vanhempi-ryhmässä vanhempien on mahdollista nähdä erilaisia lapsia ja erilaisia vuorovaikutustapoja. Tällöin myös niin sanottu normaalin raja laajenee, vanhemmilla on mahdollisuus saada vertaistukea ja antaa tukeaan myös muille samassa elämäntilanteessa oleville. (Toivanen ym. 2010, 199.) Vertaisryhmässä on mahdollista suhteuttaa omia ajatuksia muiden, samaa elämäntilannetta läpikäyvien kanssa (Rönkkö & Rytönen 2010, 274).

6 HANKKEEN KULKU

Kehittämishankkeemme alkuperäiseen suunnitelmaan kuului sekä isä-vauvaryhmän suunnittelu että ryhmän käytännön toteutus syksyn 2013 aikana. Keväällä hankkeemme työskentely alkoi ryhmän kokoontumisiin sekä sisältöihin liittyvän kyselylomakkeen laatimisella. Samalla lomakkeella isillä oli myös mahdollisuus ilmoittautua ryhmään. Pääasiallinen tavoite kyselylomakkeen levittämisellä oli työskentelyn aluksi selvittää, minkälaista toimintaa ja sisältöä isät ryhmältä toivoisivat. Kehittämishankkeessamme tärkein elementti onkin ollut asiakaslähtöisyys, se, että suunnittelemamme uusi toiminta on ennen kaikkea asiakkaiden toiveista käsin suunniteltu.

Kyselylomakkeen lisäksi suunnittelimme mainoksen, jolla jo ennen isä-vauvaryhmän olemassaoloa mainostimme sellaisen olevan kehitteillä. Hankkeemme luonteen huomioon ottaen hyviä mainospaikkoja ja jakeluväylä kyselylomakkeille olivat Liedon neuvola sekä toimeksiantajamme Perhepesä. Olimme yhteydessä neuvolaan asiastamme, ja saimme tutkimusluvan, jota edellytettiin kyselylomakkeiden levitykseen neuvolan tiloissa. Kesäkuussa 2013 toimitimme kyselylomakkeet sekä mainokset kahteen Liedon neuvolatoimipisteeseen. Perhepesässä mainos oli nähtävillä sekä kyselylomakkeet saatavilla jo aikaisemmin. Saimme hankkeeseemme hyvän vastaanoton neuvolasta, ja henkilökunta myös kertoi tuovansa oman panoksensa toiminnan markkinointiin kertomalla tulevasta isä-vauvaryhmästä neuvolassa käyville perheille ja huolehtimalla kyselylomakkeiden saatavuudesta.

Kesän kuluessa emme saaneet yhtään kiinnostunutta yhteydenottoa tai ilmoittautumista isiltä niin Perhepesästä kuin neuvolastakaan. Syksyllä työharjoittelua ja hankettamme jatkaessamme oli siis syytä miettiä jatkoa, sillä ajan niukkuus hankkeemme laajuuteen nähden muodostui riskiksi. Koska vaikutti siltä, että isät eivät ennakkotietojen ja – odotusten mukaisesti olleetkaan toiminnasta niin kiinnostuneita. Myös tulevan ryhmän tunnetuksi tekeminen saattoi olla jonkin verran epäonnistunut. Päätimme yhdessä toimeksiantajamme kanssa, että isä-vauvaryhmän kehittämishanke jatkuu meidän osaltamme ryhmätoiminnan ta-

voitteellisella suunnittelulla. Tämä ryhmän suunnitelma jää työskentelymme päätteeksi Perhepesässä aloitettavan isä-vauvaryhmän ohjaajien käyttöön.

Perustelimme päätöstämme ajanpuutteen lisäksi sillä, että Perhepesän tunnetavuus sekä maine Liedon seudulla tekee isä-vauvaryhmän mainostamisen sille helpommaksi. Pohdimme, että tutun tahon mainostamaan toimintaan on matalampi kynnyks osallistua, kuin vieraiden opiskelijoiden ryhmätoimintaan. Perhepesä voisi siis suotuisana ajankohtana innokkaiden osallistujien löytyessä muodostaa isä-vauvaryhmän, jonka toimintasuunnitelman me olemme osana kehittämishankkeessamme tehneet. Ryhmätoiminnan suunnitelma on tuotos, joka jää Perhepesän käyttöön, muokattavaksi sekä toteutettavaksi heidän sopivaksi katsomanaan ajankohtana.

Isä-vauvaryhmän toimintasuunnitelman hahmottelu alkoi jo kesällä 2013, jolloin tutustuimme toisessa paikassa järjestettyyn, isille ja lapsille suunnattuun toimintaan. Kävimme tällöin Turussa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Perhetalo Heidekenillä keskustelemassa isätoiminnan ohjaajan kanssa, jolta saimme hyödyllisiä neuvoja oman toimintasuunnitelmamme perustaksi. Eräänä vinkkinä oli lapsen ensiapua käsittelevän tapahtuman järjestäminen. Päätimme syksyllä tarttua tähän ideaan siitä huolimatta, että varsinaiset ryhmäkokoontumiset jäisivät meidän osaltamme toteuttamatta. Yhdessä Perhepesän henkilökunnan kanssa päätimme järjestää vain isille ja heidän vauvaikäisille lapsilleen tarkoitettua EA-illan, jossa kouluttaja ohjeistaa isiä pienen lapsen ensiapuun. Tempauksen tarkoituksena oli kokeilla, kuinka innokkaasti isät tulisivat mukaan tällaiseen järjestettyyn toimintaan. Samalla meille tarjoutui mahdollisuus kysyä isiltä itseltään, olisiko heillä kiinnostusta osallistua myös tiiviimpään ryhmätoimintaan, ja mitä tämä toiminta käytännössä voisi heidän mielestään olla.

Asiakkaiden, sidosryhmien ja työntekijöiden osallistuminen hyödyntää kehittämistoimintaa monin tavoin. Osallistuminen hankkeen alusta lähtien varmistaa eri tahojen tarpeiden ja intressien huomioimisen. (Toikko & Rantanen 2009, 90.) Isä-vauvaryhmää suunnitellessamme keskeisimpänä tavoitteena oli rakentaa ryhmätoiminta sellaiseksi, että se kohtaa kohderyhmän intressien kanssa. Pohjana ja perustana ryhmän suunnittelussa oli isyyteen, osallisuuteen ja ryhmä-

toimintaan liittyvä teorian tieto. Jotta pystyisimme rakentamaan ryhmän toimintasuunnitelmasta mahdollisimman asiakaslähtöisen, pyrimme tavoittamaan vauvaperheitä heidän näkemystensä ja mielipiteidensä kuulemiseksi aiheesta.

6.1 Äitien keskustelut

Hyvä tilaisuus pohjatiedon keräämiselle isä-vauvaryhmän suunnitteluamme varten tarjoutui vauvaperheiden äitien ryhmäkeskusteluista. Perhepesässä valtaosa toimintaan osallistuvista on äitejä vauvoineen tai leikki-ikäisine lapsineen. Koska isät ovat vielä hyvin vähän Perhepesän toimintamuodoissa mukana, päätimme haastatella äitejä ja kuulla heidän näkemyksiään isien ja vauvojen yhdessäolosta ja ajanvieton laadusta sekä määrästä kotona. Äitien haastatteluja isä-vauvatoiminnan pohjatyössä voidaan perustella sillä, että äidit näkevät isien ja vauvojen yhdessäoloa ja ovat itse osallisina yhteisessä arjessa. Tämän lisäksi koimme, että meille entuudestaan vieraan aiheen parissa on hyvä kuulla mahdollisimman monia näkökulmia ja erilaisia ajatuksia isyyteen ja isien ja vauvojen yhdessäoloon liittyen.

Toteutimme äitien haastatteluja Perhepesässä kaksi kertaa. Ensimmäinen keskustelumuotoinen haastattelu tehtiin avoimessa päiväkodissa 17.9.2013 ja toinen äiti-vauvaryhmässä samana päivänä. Halusimme toteuttaa perinteisen yksilöhaastattelun sijaan vapaamman keskustelutuokion kaikkien halukkaiden äitien kesken, ja käytimme keskustelun tukena isyyteen liittyviä apukysymyksiä (Liite 3). Aiheeseen orientoitumisessa ja ”lämmittelyssä” käytimme Spectro- kortteja. Äitien keskustelutuokioista saadusta materiaalista pyrimme nostamaan esille isä-vauvaryhmätoiminnan suunnittelussa hyödyllistä tietoa isien osallisuudesta lapsiperheen arjessa ja yhdessä vietetystä ajasta vauvan kanssa.

6.2 Isien EA- ilta

Hankkeemme otollisimmat tilaisuudet isien tapaamiseen ja kuulemiseen tarjoutuivat syksyllä 2013 isille järjestämässämme ensiapuillassa Perhepesässä.

Syksyiseen EA- iltaan suunnittelimme mainoksen, ja Perhepesän kautta paikalle järjestyi EA- kouluttaja. 26.9.2013 järjestettyyn iltaan saapui paikalle yhteensä 5 isää, mikä oli läpimurto verrattuna siihen, kuinka vähän olimme hankkeemme kulun aikana saaneet kontaktia isiin, hankkeemme kohderyhmään. Tapahtuman pääaiheen ohella pyrimme tapahtumassa kertomaan isille suunnitteluvaiheessa olevasta ryhmätoiminnasta, jota Perhepesässä tullaan mahdollisesti tulevaisuudessa toteuttamaan.

EA- iltaa varten olimme tehneet isiä varten myös kyselyn, jossa pyrimme kartoittamaan isien mielipiteitä isä-vauvaryhmätoimintaan liittyen. Lisäksi selvitimme kyselyn avulla, miten isät viettävät aikaa pienen lapsensa kanssa ja minkälainen yhdessäolo isille ja vauvoille tarkoitetun ryhmätoiminnan muodossa olisi isien mielestä kiinnostavaa ja mieluista (Liite 5).

6.3 Ryhmän toimintasuunnitelman muotoutuminen

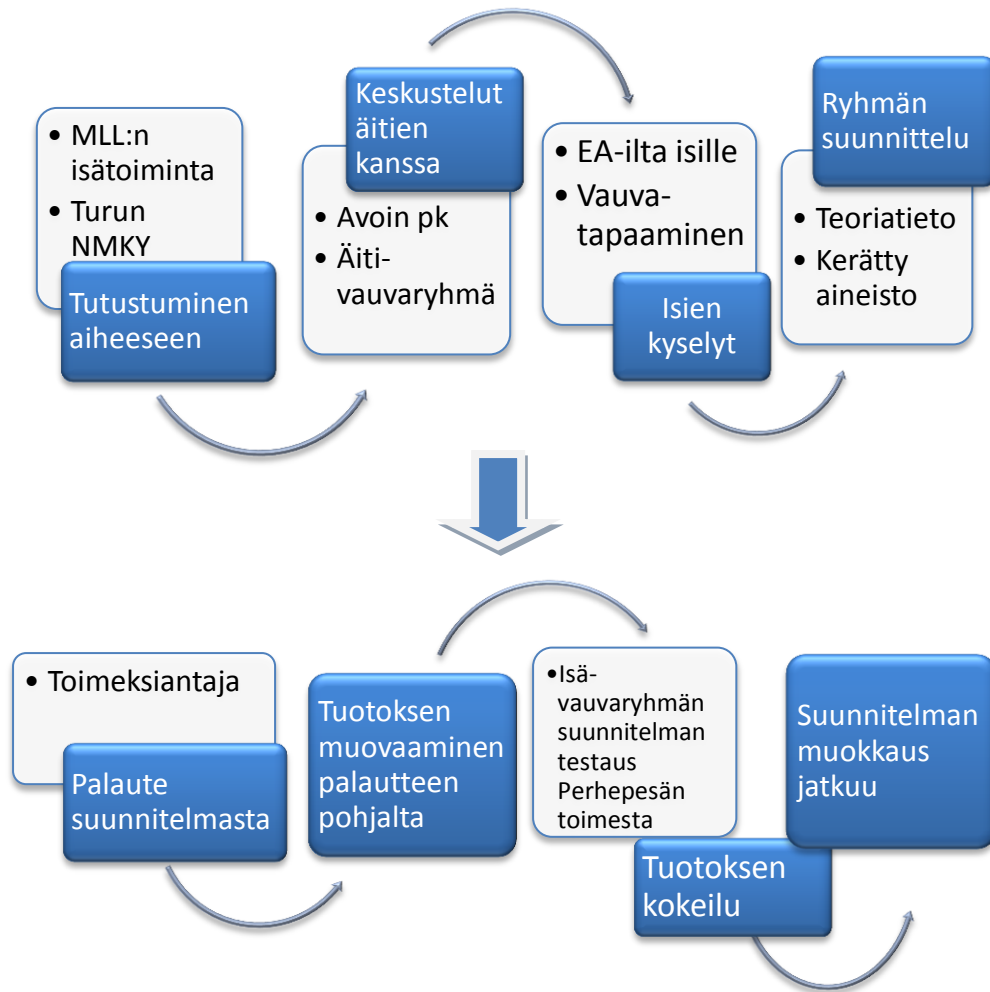
Isiltä ja äideiltä saamamme haastattelu- ja kyselyaineiston sekä keräämäämme teorian tiedon ja aikaisemmin toteutetusta isä-lapsitoiminnasta saatujen ajatusten pohjalta kokosimme tulevaisuudessa toteutettavan isä-vauvaryhmän toimintarungon. Ryhmätapaamisia voidaan toteuttaa hahmottelemamme rungon mukaan tai soveltaa ja muokata tilanteen mukaisesti. Ryhmänohjaaja viime kädessä päättää, käyttääkö hän rungosta vain tiettyjä toimintoja ryhmätilanteissa, vai hyödyntääkö hän kaikkia ideoimiamme tapaamisten sisältöjä.

Tärkeä osa ryhmätoimintamme suunnitteluprosessia on myös sen tahon huomioiminen, joka ryhmän käytännön toteutuksesta tulee huolehtimaan. Aikaisemmin puhuimme jo eri toimijoiden osallistumisesta kehittämisprosessiin. Yhteistyökumppaneiden osallistuminen työskentelyyn lisää sitoutumista kehittämiseen (Toikko & Rantanen 2009, 90). Tämän vuoksi hahmottelemastamme toimintasuunnitelmasta pyysimme palautetta toimeksiantajaltamme Perhepesältä. Tämän jälkeen kehittämisprosessimme jatkui edelleen toimintasuunnitelman muovaamisella saadun palautteen pohjalta. Tarkoituksena on, että tulevaisuudessa toteutettavista isä-vauvaryhmistä kerätyt palautteet hyödynnetään ryh-

mäsisältöjen jatkosuunnittelussa. Tällaiseen työskentelyyn liittyy ajatus osallistumisen kaksisuuntaisuudesta. Tämä tarkoittaa sellaista kehittämistyöskentelyä, jossa kehittäjät osallistuvat toimintaan, ja toimijat osallistuvat kehittämiseen (Toikko & Rantanen 2009, 91). Tällaisen vastavuoroisuuden ja kaikkia osapuolia koskevan osallistumisen toivomme olevan isä-vauvaryhmän toteuttamisessa ja ryhmäsuunnitelman jatkokehittelyssä toimintaperiaatteena jatkossakin.

Oman työskentelymme tuloksena syntynyt toimintasuunnitelma on esimerkki uudenlaisen toiminnan käytännön toteutuksesta ja sisällöstä, ja toivomme sen herättävän ideoita siitä, miten toimintaa voisi jalostaa entistä paremmaksi, asiakaslähtöisemmäksi ja isien toiveita ja tarpeita vastaavaksi. Tämän toivomme tapahtuvan niin, että isä-vauvatoiminnan alkuperäinen tavoite, isien osallisuuden lisääminen, vertaisverkostojen löytäminen sekä yhteinen, varhaista vuorovaikutusta tukeva aika oman pienen lapsen kanssa kuitenkin säilyy ja toteutuu.

Tässä kappaleessa avattu kehittämishankkeemme kulku ja sen toimet ja vaiheet on tiivistetty seuraavaan prosessikaavioon, josta ilmenevät myös hankkeessa käyttämämme kehittämisen menetelmät.

Kuvio 1. Kehittämishankkeen prosessikuvaus

7 ISIEN JA ÄITIEN NÄKEMYKSIEN SELVITTÄMINEN

Dialogiin perustuva osallistuminen takaa eri osapuolten mahdollisuuden tarkastella avoimesti kehittämistoimintaa (Toikko & Rantanen 2009, 89). Ryhmätoiminnan suunnittelussa halusimme, että hankkeen muut osapuolet, erityisesti asiakasryhmä, pääsevät osallistumaan kehittämistoimintaan. Ryhmätoiminnan suunnittelun pohjana käytimme teoretiedon lisäksi kohderyhmämme eli isien sekä äitien ajatuksia ja näkemyksiä. Isien toiveita otamme huomioon niin ryhmän sisällön suunnittelussa että myös käytännön järjestelyjä, kuten ryhmän ajankohtaa ja kokoontumistiheyttä suunnitellessamme.

Isien näkemysten selvittäminen ja tätä kautta kehittämistoimintaan osallistuminen toteutettiin kyselylomakkeen muodossa. Äitien kanssa kävimme keskustelun isyys-teemaan liittyen. Näkemysten selvittämisessämme ei kuitenkaan ole kyse varsinaisesti tutkimuksen tekemisestä. Tutkimus voi olla selvityksen tekemistä ja selvityksen tekeminen on ennen kaikkea tiedonhankinnan apuväline toiminnallisessa opinnäytetyössä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 5). Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuksellisen selvityksen teko liittyy työskentelyn kohteena olevan idean tai tuotteen toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa esimerkiksi keinoja, joilla materiaali tuotokseen hankitaan. Yleisin syy käyttää tällaista tutkimuksellista selvitystä toiminnallisessa opinnäytetyössä on juuri kohderyhmälähtöisyyteen pyrkiminen. Selvityksen tekemisessä tiedonkeruun keinot ovat samat, mutta käytössä väljemmässä merkityksessä, kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56-57.)

7.1 Isien näkemyksiä

Järjestimme isille ja heidän vauvoilleen illan, jonka teemana oli ensiapu. Ensiaputaitoja oli ohjeistamassa Turun yliopistollisen keskussairaalan kättilö Niina Piippo. Isät täyttivät illan aikana kyselylomakkeen, jossa kyselimme heidän ja vauvan suhteesta sekä ajatuksiaan ryhmästä. Paikalla oli viisi isää ja he kaikki vastasivat kyselyyn. Kyselymme sisälsi kysymyksiä isäkuukauden pitämisestä,

isän ja vauvan yhteisestä tekemisestä, rutiineista, sekä perhevalmennukseen osallistumisesta. Lisäksi halusimme selvittää onko osallistuneilla isillä asioita, joissa kaipaisivat isän roolissa tukea ja viettävätkö he aikaa omasta mielestään tarpeeksi vauvan kanssa. Kysely sisälsi myös kysymyksen koskien isien yleistä kiinnostuneisuutta suunnitteilla olevasta ryhmätoiminnasta sekä ryhmätoiminnan muotoja, jotka olisivat isille mielekkäitä. Mielenkiinnon kohteenamme oli myös ajatus isä – vauvatoiminnan jatkumisesta perhevalmennuksen jälkeisenä jatkumona.

Vastauksien perusteella osa isistä oli jo käyttänyt isäkuukauden samaan aikaan äidin kanssa ja osalla se oli vielä edessä äitiysloman jälkeen. Pääsääntöisesti isillä ei ollut tiettyä rutiinia lapsen kanssa, mutta he kertoivat tekevänsä hyvin laajasti lapsen kanssa asioita. Tekemiset koostuivat leikistä, iltapuuhistasta, vaihtovaihdosta ja yhteisestä olemisesta. Ensiapuultaan osallistuneiden isien lasten iät olivat 3-13 kuukauden välillä.

Lapsen kanssa vietetystä ajasta vain muutama isä koki, että aikaa on tarpeeksi. Kukaan isistä ei kyselyn mukaan kokenut tarvitsevänsä tukea uudessa roolissa, mutta jokainen oli innostunut osallistumaan isä-vauvaryhmä toimintaan. Erityisen innokkaana isät pitivät ajatusta isäryhmän jatkumisesta perhevalmennuksesta saumattomasti. Kaikenlainen toiminta koettiin kiinnostavaksi ja tärkeänä pidettiin erityisesti yhteistä aikaa lapsen kanssa pienessä ja suljetussa ryhmässä. Yksi isä, jolla oli vauvan lisäksi vanhempi lapsi, sanoi, että mieluummin osallistuu toimintaan pienemmän lapsensa kanssa, sillä vanhemman kanssa suhdetta on kerinnyt jo luomaan aiemmin erilaisten tekemisten kautta.

7.2 Äitien näkemyksiä

Alle 1,5-vuotiaiden vauvojen äitien kanssa sekä äiti-vauvaryhmässä toteuttamassamme keskustelutuokiossa mielenkiintomme kohteena oli isien ja vauvojen suhde, heidän yhdessä viettämä aika, äitien kokemus vanhempien rooleista sekä isien tuen tarve pienen lapsen vanhemmuudessa. Näitä teemoja tarkasteltiin äitien näkökulmasta heidän kanssaan toteutetuissa ryhmäkeskusteluissa.

Keskusteluihin osallistui yhteensä yhdeksän äitiä. Nauhoitimme keskustelut. Molemmissa keskustelutuokioissa pohjana käytimme aiheeseen liittyviä apukysymyksiä (liite 3).

Äitien keskustelutuokion aloitimme antamalla äideille tehtäväksi valita erilaisista kuvakorteista isien ja vauvan suhdetta kuvaavia kortteja, ja näiden korttien pohjalta äidit saivat kertoa näkemyksiään suhteesta. Kortit kuvasivat pääsääntöisesti adjektiiveja huolehtiva, rakastava ja ainutlaatuinen.

Kokemukset isän roolista olivat hyvin positiivisia. Isompien lasten äidit kokivat että isät olivat olleet vauva aikana innokkaasti mukana arjessa ja ovat edelleen motivoituneita vastaamaan lapsen tarpeisiin. Osalla isä oli rauhoitellut myös äitiä väsymyksen aikana ja esimerkiksi yöheräämiset oli jaettu puoliksi. Tämänhetkisestä tilanteesta kaikki äidit toivat esille, että isien vauvojensa kanssa viettämä aika on aivan liian vähäistä; isät ovat töissä ja saattavat nähdä lapsiaan päivän aikana todella vähän. Äidit kokivatkin omasta näkökulmastaan kaivatuksi asiaksi sen, että isillä olisi enemmän aikaa osallistua arkeen. Tästä johtuen äidit kokivatkin olevansa etuoikeutetussa asemassa voidakseen olla kotona vauvan kanssa ja heillä oli tunne, että he hallitsivat paremmin lapsen tarpeet ja ovat varmempia lapsen käsittelyssä.

Isien vähäisestä ajasta huolimatta äidit miettivät jonkin yhteisen, vain isälle ja vauvalle yhteisen tekemisen kuitenkin hieman kompensoivan ajanpuutetta. Yhteiseksi tekemiseksi äidit nimesi leikkimisen, saunomisen ja syöttämisen.

Äitejä ohjattiin myös miettimään, millaisiin asioihin isät heidän mielestään tarvitsivat tukea. Osa äideistä kertoi isien tarvitsevan apua vauvan tarpeiden tunnistamiseen ja itsevarmuuden lisäämiseen arkisissa toimissa, kuten vaipanvaihdossa.

Kaikki äidit olivat sitä mieltä, että isät voisivat hyötyä isä-vauvaryhmästä, mikäli vain tällaiseen uskaltautuisivat osallistua. Äidit olivat yksimielisiä myös siitä, että miesten on helpompi lähteä tuttuihin paikkoihin vauvan kanssa, mutta vieraisiin paikkoihin ei niinkään. Tämän lisäksi äidit ajattelivat, etteivät isät välttämättä puhuisi, toisille, mahdollisesti vieraille ryhmäläisille todenmukaisesta arjesta

lapsen kanssa. Kysymyksiä heräsi myös isien uskalluksesta kysyä neuvoja vierailta isiltä. Tämän pohjalta syntyi ajatus isä- vauvaryhmän muodostumisesta heti perhevalmennuksen päätyttyä tuttujen isien kanssa, jolloin isien saattaisi olla helpompi osallistua.

Yleisesti äidit toivat esille olettamuksena, että isät olisivat rohkeampia osallistumaan toimintaan hieman vanhemman lapsen kanssa. Ajatus myös koko perheen toiminnasta innosti osaa äideistä.

8 ISÄ-VAUVARYHMÄN TOIMINTASUUNNITELMA

Avaamme kehittämistyömme tuotoksena syntynyttä isä-vauvaryhmän toimintasuunnitelmaa tässä kappaleessa. Kerromme ryhmätoiminnan edellytyksinä ja reunaehtoina olevista rakenteellisista seikoista sekä ryhmätapaamisten sisältämästä toiminnasta. Lopuksi arvioimme tekemäämme toimintasuunnitelmaa. Varsinainen toimintasuunnitelma yksityiskohtineen on tämän raportin mukana liitteenä (liite 6).

8.1 Ryhmän rakenne

Ryhmän rakenteellisia ominaisuuksia ovat ryhmän koko, vauvojen ikä, kokoontumistiheys, kesto ja kokoontumispaikka. Ryhmän kokoa miettiessä otimme huomioon, että isien määrän lisäksi tulee laskea mukaan vauvat, sillä he kuuluvat myös ryhmän jäseniin. Jotta kaikkien osallistujien ääni tulee kuuluviin tasapuolisesti ja ohjaajalla on mahdollisuus huomioida kaikkia ryhmän jäseniä, on viidestä kahdeksaan isä-vauvaparia sopiva määrä. Tähän vaikuttavat myös tilat, jossa toiminta toteutetaan.

Ryhmä tulee kokoontumaan Perhepesän tiloissa ja lähiympäristössä toiminnan mukaan. Ryhmälle mietittyjen sisältöjen vuoksi olisi hyvä, että vauvat olisivat keskenään samanikäisiä. Tämä mahdollistaa esimerkiksi erilaisten kehityksellisten seikkojen esiin nostamisen ja niiden tukemisen. Mikäli ryhmä aloittaa kokoontumiset jatkumona perhevalmennukseen, ovat vauvat aloitettaessa noin kolmen kuukauden ikäisiä.

Ryhmä tulee kokoontumaan halukkuuden mukaan joko kerran tai kaksi kuukaudessa. Tästä riippuen ryhmän kokonaiskesto tulee olemaan kolmesta kuuteen kuukautta, sillä kokoontumisia olemme suunnitelleet olevan kuusi kertaa. Yhden kerran suunniteltu kesto on noin tunnista puoleentoista tuntiin. Siinä ajassa ehtii toteuttaa suunnitellun toiminnan ja aikaa jää myös vapaalle keskustelulle. Alle vuoden ikäinen vauva kehittyy valtavan nopealla vauhdilla, joten tähän aikaan sijoittuva, erityisesti isien ja vauvojen suhteen kehittämiseen keskittyvä ryhmä-

toiminta on monella tavalla hyödyllistä. Monet isät ovat päivisin töissä, minkä vuoksi ryhmä kokoontuu ilta-aikaan, ei kuitenkaan liian myöhään vauvan rytmin kannalta. Ensiapuillan ajankohta 17.30-19, koettiin sopivaksi ajaksi sekä isien että vauvojen kannalta, joten tähän ajankohtaan päädyimme myös ryhmätapaamisissa.

8.2 Ryhmätoiminnan sisältö

Alusta alkaen ryhmän toimintaa suunnitellessamme tarkoituksena on ollut toiminnallisuuteen perustuvan ryhmäsuunnitelman luominen. Tämän lisäksi olemme ottaneet suunnittelussa huomioon edellä mainitun isille tehdyn kyselyn tulosten perusteella toiveita siitä, että tilaa jäisi toiminnan lisäksi myös vapaammalle yhdessäololle ja keskustelulle. Juuri yhdessäoloa oman vauvan kanssa isät toivoivat ryhmätoiminnalta.

Vauvan leikki on yhdessäoloa. Leikeissä oleellisinta on kokemus yhdessä tekemisestä. Vauvan suuntautuminen ympäristöön ja leikkeihin tapahtuu yhdessä innostavan vanhemman avulla. Vuorovaikutusleikit tulee rakentaa aktiivisiksi ja innostaviksi tuokioiksi, joiden kautta vauva vanhemmastaan kiinnostuneena alkaa oppia myös itsestään ja ympäristöstään. (Salo & Tuomi 2008, 10-11.) Koska ryhmätoimintamme yhtenä tavoitteena on isien ja vauvojen vuorovaikutuksen ja yhdessäolon tukeminen, jokaiseen ryhmän kokoontumiseen sisältyy varhaista vuorovaikutusta tukevia harjoitteita ja leikkejä. Vuorovaikutusleikkejä sisältyy jokaiseen tapaamiskertaan. Tarkoitus on, että jokaisella kerralla on yksi tuttu harjoitus, ja jokaisella kerralla myös opetellaan jokin uusi, vuorovaikutusta tukeva leikki. Näin ryhmän sisällössä on myös säännönmukaisuutta vaihtelevan toiminnan lisäksi. Säännönmukaisuus on tärkeää myös vauvan kannalta. Vauvan tulee saada vanhemman läsnäolon kautta päivittäin kokemuksia jatkuvuudesta ja pysyvyydestä, jotta vauva kokee olonsa turvalliseksi. (Salo & Tuomi 2008, 10.)

Vapaan keskustelun kautta ryhmänohjaajilla on toki mahdollisuus ohjata keskustelua tiettyä aihetta kohden. Olemme kuitenkin valinneet kaksi keskustelun-

aihetta, joita ryhmässä käsitellään toiminnan ohessa ja lomassa. Nämä aihepiirit ovat Oma jaksaminen sekä Tulevaisuuteen suuntautuminen.

Omaa jaksamista on hyvä pohtia tietoisesti, sillä monien isien päivät täyttyvät sekä työ- että perhe-elämän vaatimuksista. Ryhmän kokoontumisissa keskitytään pääasiassa juuri tähän hetkeen, yhdessä olemiseen ja merkityksellisten vuorovaikutustilanteiden luomiseen. Ryhmän viimeisessä kokoontumisessa aiheella Tulevaisuuteen suuntautuminen pohditaankin tulevaa ja siihen liittyviä odotuksia. Jos ryhmästä on muodostunut hyvin kiinteä ja läheinen, on hyvä varata oma aikansa myös ryhmästä irrottautumisen käsittelylle ja ryhmän lopettamiselle. Tässä apuna toimii tulevaisuuden toiveisiin ja odotuksiin suuntautunut keskustelu.

Ryhmätoiminnan suunnitelmassa toteutettava vauvahieronta on isän ja vauvan välistä suhdetta tukevaa toimintaa. Vauvahieronnassa vauvaa kosketetaan jokaista kehonosaa tietyin tavoin. Vauva on keskipisteenä ja isä antaa kaiken huomionsa vauvalle. Vauva hyötyy hieronnasta niin emotionaalisesti kuin fyysisestikin. Säännöllinen kosketus vähentää vauvalla kortisolin eli stressihormonin muodostumista ja saa aikaan hyvänolon tunteen pitkäaikaisesti. Samalla se vähentää kehon opiaatteja, jotka ovat yhteydessä kivun tuntemiseen. Vauvahieronta stimuloi verenkiertoa ja edistää lihaksien rentoutumista sekä nivelten joustavuutta. Kosketus vie viestejä keskushermostoon ja näin vauvaa saa tietoa myös kehon lähiympäristöstä. (Walker 2004, 8-9.) Kosketus tukee isän ja vauvan kokonaisvaltaista kiintymistä sekä antaa isälle itsevarmuutta omaan tapansa käsitellä ja koskea vauvaa. Hieronnan monivaikutteisuuden vuoksi haluamme toteuttaa sitä isä-vauvaryhmässä ja tukea isien itseluottamusta vauvan hoivaamiseen.

Isä- vauvaryhmässä olevat vauvat ovat ryhmän aloitus vaiheessa noin 3 kuukauden ikäisiä ja kasvavat sekä kehittyvät ryhmän edetessä yhä aktiivisemmiksi ryhmän jäseniksi. Vauvat kaipaavat kehittyessään erilaisia virikkeitä ja harjoitteita uusien taitojen oppimisen tueksi. Liikuntaleikkien tarkoitus on tukea lapsen kehitystä motorisella, fyysisellä, psyykkisellä sekä sosiaalisella kehityksen osa-alueilla. Yhdessä leikkiminen ja liikkuminen on luonnollista toimintaa jolla voi

tydyttää lapsen lähes kaikki tarpeet, perustarpeet pois lukien. (Wegloop & Spliid, 2007, 4-5.) Isän ja vauvan yhteinen liikunta- ja toimintatuokio antaa mahdollisuuden yhteyden löytymiselle erityisesti silloin, jos isä on vauva-aikana jäänyt äidin varjoon vauvan hoitajana. Jumppaaminen suositellaan aloitettavaksi vauvan ollessa 3 kuukauden ikäinen, koska silloin hänellä on valmiuksia kannatella itse päätään eikä aikuisen tarvitse keskittyä niskan tukemiseen. Liikuntatuokiassa tehtävät hypittelyt, syliin nostamiset ja keinuttelut erilaisissa asennoissa edesauttavat myös aivojen ja hermoston kehittymistä. (Ryynänen 2009, 7-9.)

Kokeilumielessä syksyllä 2013 järjestämämme ensiapuillan valitsimme myös ryhmätoimintamme toteutukseen. Isät kokivat aiheen hyödylliseksi, samoin myös äidit toivoivat mahdollisuutta aiheen käsittelyyn esimerkiksi avoimessa päiväkodissa. Suljetussa ryhmässä toteutettuna ensiapukouluttajan vierailulle on selkeästi oma aika ja paikka. Ryhmätapaamisen muu toiminta voidaan myös suunnitella tämän pääaiheen mukaan. Tarkoituksena on, että ensiapuillassa isät saavat konkreettisia ohjeita siitä, miten toimia esimerkiksi kotona sattuvissa tapaturmatilanteissa. Joskus pitää osata toimia nopeastikin. Isät saavat myös harjoitella pienen lapsen elvytystä vaihe vaiheelta kouluttajan opastuksessa.

Huttusen (2001, 213) mukaan isäryhmiin osallistuneen miehet ovat pitäneet erityisesti keskusteluista, kokemusten vaihdosta ja siitä, että askarruttavista asioista saa vapaasti kysellä. Myös eräs hankkeemme tiimoilta kyselyymme osallistunut isä totesi, että ryhmäkokouksissa voitaisiin välillä ”vain olla” vapaasti ja rennosti. Ryhmän viidennen kerran tapaamiselle olemme jättäneet tietoisesti tilaa isien omille ideoille ja vapaalle olemiselle ja ajatustenvaihdolle. Ryhmän niin halutessa, voidaan kerta toteuttaa kokonaan ilman ohjattua toimintaa. Ohjaaja voi myös ideoida ryhmän kanssa ja ehdottaa isille esimerkiksi värikylvyn toteuttamista. Tekemässämme ryhmänohjaajan toimintasuunnitelmassa on ideoita värikylvyn toteuttamiselle.

Ryhmätoiminnan päätteeksi kerätään palautetta siitä, miltä ryhmän toiminta on tuntunut ja olisivatko isät jatkossakin innokkaita osallistumaan heille ja lapsille suunnattuun toimintaan. Palautteen keruussa voidaan hyödyntää esimerkiksi

Spectro- kortteja. Tämän lisäksi tehdään muistoksi isän ja vauvan yhteinen tuotos, jossa paperille piirretään molempien ääri viivat tai vastaavasti painetaan käden/ jalan kuvat eri väreillä.

8.3 Toimintasuunnitelman arviointi

Tekemämme toimintasuunnitelma isä- vauvaryhmään on mielestämme toimiva, hyvä. Suunnitelmassa on huomioitu isien ajatuksia, jotka tulivat esille heille suunnatun kyselyn pohjalta sekä toimeksiantajamme ideoita siitä, minkälaista ryhmätoimintaa he haluavat toteuttaa. Olemme näin toimimalla pyrkineet varmistamaan kehittämistoimintamme osapuolien osallistumisen kehittämistyöhön.

Panostimme ryhmätoimintasuunnitelmassa toiminnallisuuteen ja sitä kautta toivomme helpottavamme isien osallistumishalukkuutta ryhmään. Suunnitelmamme isä-vauvaryhmästä tuo mielestämme esille uutta näkökulmaa vanhempi-vauva-ryhmätoimintaan, sillä olemme pyrkineet painottamaan tekemistä ja yhdessäoloa myös vauvaikäisten kanssa. Emme kuitenkaan ole mielestämme suunnitelleet ryhmätoiminnan sisältöä ”toimintaa toiminnan vuoksi”-periaatteella, vaan valinneet tekemistä ja toimintoja, joista on todellista hyötyä ja iloa isälle ja vauvalle. Toimintatuokiot keskittyvät isän ja vauvan yhteiseen tekemiseen. Tilaa on annettu myös isien omille ideoille ja ajatuksille siitä mitä he haluavat ryhmätoiminnalta, jotta isät kokisivat todellista hyötyä ryhmän toiminnasta.

Koimme tärkeäksi myös ottaa esille muutamia puheenaiheita isien kanssa, sillä useasti monet ajatukset jäävät miehille taka-alalle juuri siksi, ettei tilaa keskusteluille näistä aiheista tarjoudu muiden miesten seurassa. Kuten jo hankkeemme kuvauksessa kappaleessa kuusi kerroimme, toimeksiantajamme antoi ensimmäisen suunnitelmamme pohjalta palautetta ryhmän sisällöstä. Heidän mielipiteensä oli, että toimintaa tulisi olla vieläkin enemmän jolloin puhuminen tapahtuisi toiminnan ohessa. Muutimme suunnitelmaamme edelleen toiminnalliseksi mutta emme halunneet poistaa suunniteltuja puheenaiheita toimintasuunnitelmasta kokonaan. Ryhmän käytännön toteutuksissa ilmenee lopulta, mikä on isien tarve ja halu keskusteluun, ja miten he sitä ryhmätapaamisissa haluavat toteuttaa.

Ryhmätoiminnan suunnitelma on mielestämme tarpeeksi joustava ja muokauskelpoinen. Tällä haluamme huomioida sen, että jokainen ryhmä on erilai-

nen ja toimii omista tarpeistaan käsin. Tällöin ryhmän suunnitelman sisältöineen tulee olla muunneltavissa asiakkaan tarpeiden mukaan. Ryhmätoiminnan tavoitteet ovat pysyviä, mutta myös niitä on mahdollista rikastaa.

9 ARVIOINTI

9.1 Hankkeemme hyödyn ja tarpeellisuuden arviointia

Hankkeemme lähtökohtana oli, että kysyntää isien ja lasten yhteistoiminnasta on tullut esille Perhepesässä. Oma ajatuksemme oli, että jo valmiin kysynnän vuoksi toiminta on helppo aloittaa ja osallistujat ryhmään löydettävissä. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan lopulta itse kohderyhmän tavoittaminen osoittautui suureksi haasteeksi. Kysymys tuskin on siitä, etteikö kiinnostusta olisi, vaan pikemminkin tavoista markkinoida toimintaa ja tehdä sitä tunnetuksi.

Hankkeemme loppupuolella tavoittamamme isät suhtautuivat hyvin innokkaasti heille kaavailtuun toimintaan. Äitien antama, hieman ennakkoluulojen värittämä kuva isistä, jotka eivät kiinnostu ryhmätoiminnasta toisten vieraiden isien kanssa, kumoutui, kun ensiapuiltaan osallistuneet isät kummastelivat, että miksipä eivät hekin tällaisesta ryhmätoiminnasta voisi olla kiinnostuneita. Tämä oli täydellinen vastakohta niille äitien ajatuksille, että isät eivät kovin mielellään lähtisi mukaan ryhmätoimintaan. Tästä syystä myös itse aika ajoin ajattelimme, että hankkeemme ei yksinkertaisesti vastaa kohderyhmän tarpeisiin. Isien innostus ensiapuillassa kuitenkin toi tähän ajatteluun positiivisen käänteen.

Yhdeksi positiiviseksi kokemukseksi ja saavutukseksi hankkeessamme muodostui tärkeän pohjatyön tekeminen. Hankkeemme voi nähdä olevan kokeilu siitä, millä tavalla hieman epätavallisempaa asiakasryhmää voi houkutella uuteen, paikkakunnalla vielä täysin uudelleenlaiseen toimintaan. Tavoittamiltamme isiltä saimme tärkeää tietoa siitä, minkälaista heidän yhteinen aikansa pienen lapsen kanssa on ja minkälainen ryhmätoiminta heitä kiinnostaisi. Alussa esittelemiemme teoreettisten näkökulmien valossa ei varmastikaan myös jää epäselväksi, miksi isät ja vauvat hyötyisivät heille suunnatusta ryhmätoiminnasta. Uskomme, että isät haluavat nykyään panostaa entistä enemmän isyyteensä ja yhdessä vietettyyn ja koettuun aikaan oman, kasvavan ja kehittyvän lapsensa kanssa.

9.2 Oman toimintamme arviointia

Hankkeemme ei onnistunut ihan niin kuin olimme sen alun perin suunnitelleet. Olisimme olleet innokkaita järjestämään kokeilumielessä isä-vauvaryhmää ja sen ohjaamista. Tämä jäi kuitenkin vain haaveeksi, sillä emme saaneet osallistujia suunnittelemaamme ryhmään laisinkaan. Ryhmää mainostimme avoimen päiväkodin sekä neuvolan seinällä. Kävimme kertomassa suunnitellusta ryhmästä myös neuvolassa, jotta he voisivat informoida vauvaperheitä toiminnasta. Mainostimme toimintaa myös suullisesti avoimeen toimintaan osallistuville äideille. Mielestämme mainostimme ryhmää niiden kanavien kautta, joiden ajattelimme tuottavan tulosta.

Kun kiinnostuneita isiä emme tavoittaneet, päätimme yhdessä toimeksiantajan kanssa toteuttaa yhden erillisen illan isille ja vauvoille. Illan teemaksi suunnitelimme vauvojen ensiavun. Ajattelimme ensiavun olevan tärkeä asia, jonka isät kokisivat tärkeäksi osaamiseksi jo kotona sattuvien tapaturmienkin vuoksi. Tätä iltaa mainostimme niin ikään avoimen päiväkodin seinällä, heidän Internet-sivuillaan sekä suullisesti avoimessa toiminnassa kävijöille. Huomasimme, että monet äidit olivat innostuneita juuri illan teemasta ja näin ollen he veivät tietoa kotiin ja saivat isiä kannustettua mukaan toimintaan. Isiä ja vauvoja osallistui iltaan yli odotusten. Osallistuneet isät olisivat olleet innokkaita myös jatkamaan toimintaa pienellä ja suljetulla ryhmällä. Tämä ei kuitenkaan meidän hankkeemme puitteissa ollut mahdollista joten toiminnan järjestäminen jäi kokonaan Perhepesän vastuulle.

Uskomme ensiapuillan odotukset ylittäneen osallistujamäärän johtuneen siitä, että mainostettu toiminta oli konkreettista. Pelkkää suunnitteilla olevaa isä-vauvatoimintaa markkinoidessamme neuvolan ja Perhepesän tiloissa meillä ei vielä ollut tarjottavana konkreettista sisältöä toiminnalle, vaan pyrimme tuomaan isien tietoon pelkästään itse ryhmätoiminnan mahdollisuutta. Tällainen tarkemmin määrittelemätön ryhmätoiminta ei siis isiä houkutellut. Ensimmäisessä kyselylomakkeessa pyrimme tuomaan konkreettisuutta esille tarjoamalla esimerkkejä tulevan toiminnan sisällöstä. Ilmeisesti kuitenkin mainos isätoiminnasta ei

houkutellut isiä vastaamaan kyselyymme. Mahdollista on, että mainontamme ei tavoittanut varsinaista kohderyhmää, isiä, laisinkaan. Neuvolassa lapsen kanssa asioi usein pelkästään äiti ja myös Perhepesässä valtaosa kävijöistä on lapsia äiteineen.

Äidit olivat varmasti suuressa roolissa ensiapuiltamme tiedottamisessa. Perhepesässä käyville äideille oli helppo kertoa toiminnasta, ja äidit kertoivat kotona toiminnasta, jonka aiheen kokivat hyvin tärkeäksi. Myös mainostaminen Perhepesän omilla Internet-sivuilla auttoi tavoittamaan perheitä.

Haasteenamme isien tavoittamisessa ja toimintaamme mukaan saamisessa saattoi olla myös opiskelijastatuksemme. Olimme lietolaisille entuudestaan täysin vieraita, emmekä vielä edes alamme ammattilaisia. Hankkeemme tunnetuksi tekeminen ja isä-vauvaryhmän käyntiin saaminen olisivat saattaneet onnistua paremmin, mikäli taustallamme olisi ollut jo entuudestaan tuttu taho, esimerkiksi järjestö, ja useampia hankkeemme parissa työskenteleviä toimijoita. Myös paremmin organisoitu yhteistyö neuvolan kanssa olisi voinut olla tuotteliasta hankkeemme kannalta.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2012. Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Eerola, P., & Huttunen, J. 2011. Metanarrative of the "New Father" and Narratives of Young Finnish First-Time Fathers. *Fathering*, 9 (3), 211-231. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40643/fath09031eerolaetalmosp.pdf?sequence=1>
- Hokkanen, T. 2002. "Sitä eletään sitä eronneen perheen elämää". Vanhempien ja lasten väliset suhteet. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus, 119-140.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Inkinen, A. 2011. Tiivistelmä NMKY:n vuoden 2007-2010 isä-lapsi-hankkeen tavoitteista ja tuloksista. NMKY. Viitattu 31.10.2013. <http://www.isa-lapsi.fi/74-vuoden-2007-2010-isa-lapsi-hankkeen-tulokset>
- Järvinen, R; Lankinen, A; Taajamo, T; Veistilä, M. & Virolainen A. 2012. *Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea*. 2., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä – muuttunut mies? Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 89-108.
- Kopakkala, A. 2005. *Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kuusilehto, M. 2013. *Isä-lapsitoiminnan opas*. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri, Isä-hanke. Viitattu 30.10.2013. <http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/> > Isä-hanke > Isä-lapsitoiminnan opas.
- Jantunen, E. Vertaistuki masentuneiden osallisuuden vahvistajana. Teoksessa Laine, T; Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) *Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi, 85-98.

Liedon kunta 2013. Perhepesä. Viitattu 12.3.2013.
<http://www.lieto.fi/netcomm/default.asp?path=8,2489,2512,2954,2955>

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenlisäys isien kokemana -fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopisto. Viitattu 11.4.2013.
<http://herkules oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>

MLL 2013. Isä-hankkeen tavoitteet. Viitattu 30.10.2013
http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa_piirista/projektit/isa-hanke_2010-2013/isa-hankkeen-tavoitteet/

Niemistö, R. 2002. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 5. uudistettu painos. Helsinki: Palmenia.

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva- isä. Alle 3-vuotiaiden esikouluikäisten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 24/ 2006. Helsinki: Väestöliitto.

Pietilä-Hella, R. Perhekeskus – kohtaamisen tila ja paikka. 2006. Teoksessa Helminen, J. (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 63-78.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Ryynänen, A. 2009. Jumppaa vauvan kanssa. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. 1. painos. Helsinki: WSOY-pro Oy.

Salo, S. & Tuomi, K. 2008. Hoivaa ja leiki. Vauvan ja vanhemman vuorovaikutus. Helsinki: Psykologien kustannus Oy.

Siltala, P. Varhainen vuorovaikutus kokemuksen ja tutkimuksen valossa. 2003 Teoksessa Niemelä, P; Siltala, P. & Tamminen, T. (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY, 16-43.

Sinkkonen, J. 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. Lapsen varhainen isäsuhde. 2003. Teoksessa Niemelä, P; Siltala, P. & Tamminen, T. (toim.) Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Helsinki: WSOY, 261-267.

Tapio, N; Seppänen, P; Hyppönen, T; Janhunen, T; Prusila, L; Salo, S; Toivanen, R. & Vilén M. Parisuhde ja vanhemmuus. 2010. Teoksessa Vilén, M; Seppänen, P; Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja, 101-167.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korj. painos. Tampere: Tampere University.

Toivanen, R; Jouhki, T; Lipponen, A; Markkanen, R; Prusila, L. & Salo, S. Perhetyö vauvaperheessä. 2010. Teoksessa Vilén, M; Seppänen, P; Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja, 169-205.

Turun NMKY. 2013. Yhteistä tekemistä isille ja lapsille. Viitattu 31.10.2013. <http://www.tunmky.fi/www/page.php?cat=24>

Vilén, M; Vihunen, R; Vartiainen, J; Sivén, T; Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1. – 2. painos. Helsinki: Tammi.

Walker, P. 2004. Vauvahieronta – opas aloittelijoille. Suom. Harjanne, G. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Perhemediat Oy.

Wegloop Vainer, M. & Spliid, L. 2007. Leikitä vauvaa. Liikuntaleikkejä 0-12 kuukauden ikäisille. 3.painos. Suom. Kivelä, P. Helsinki: WSOY.

Kysely isä-lapsiryhmätoiminnasta

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin ja palauttamalla kyselyn Perhepesään tai neuvolaan **15.7 mennessä**, voit vaikuttaa tulevan isälapsiryhmätoiminnan sisältöön!

1. Seuraavassa on esimerkkejä teemoista, joita ryhmäkoontumisissa voisimme käsitellä. Merkitse näistä Sinua eniten kiinnostavien teemojen eteen x.

___ Millainen isä minä olen?

___ Miten tavallinen arki on muuttunut vauvan myötä?

___ yhteinen aika vauvan kanssa
jan vierailu

___ ulkopuolisen asiantuntijan vierailu

___ oma jaksaminen ja verkosto
delta?

___ Mitä odotan tulevaisuudelta?

___ muuta, mitä? _____

2. Seuraaville riveille voit vapaasti kertoa, mitä toivoisit ryhmäkoontumisilta.

Kiitos vastauksestasi!

Turun Ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijat

Mira Nieminen & Anna Hägert

s-posti: anna.m.hagert@students.turkuamk.fi

puh: 0405251696

Isä-vauvaryhmään ilmoittautuminen

Haluan osallistua syksyllä 2013 järjestettävään isä-vauvaryhmään Perhepesässä.

Nimi: _____

sähköpostiosoite: _____

Hei isä!

Haemme sosionomiopintojemme lopputyönä toteutettavaan isä-vauvaryhmään Sinua, ensi kertaa isäksi tullutta ja sinun tulevana syksynä 2-6 kuukauden iässä olevaa esikoistasi!

Olisitko sinä kiinnostunut osallistumaan kyseiseen maksuttomaan ryhmätoimintaan samalla tutustuen lapseesi ja toisiin isiin?

Ryhmätapaamisten on tarkoitus rakentua isien toiveiden pohjalta ja jokaisen tapaamisen perustua toiminnallisuuteen. Tämän lisäksi ryhmässä on mahdollisuus keskusteluun.

Ryhmä tulee kokoontumaan kerran viikossa ilta-aikaan 4-5 viikon ajan.

Jos kiinnostuit, toivomme sinun vastaavan oheiseen kyselyyn. Samalla voit ilmoittautua mukaan ryhmään.

Jos et ole vielä varma, otamme ilmoittautumisia vastaan myös sähköpostitse kyselylomakkeessa olevaan osoitteeseen 15.7 asti.

17.9 AVOIN PK alle 1,5 v. + äiti-vauvaryhmä KESKUSTELU

- Kootaan paikalla olevat/ryhmätoimintaan halukkaat äidit samaan huoneeseen lasten kanssa n. klo 10
- Alustetaan keskustelutuokion aihe: Isät vauvojen kanssa → äitien kertomien kokemusten hyödyntäminen isä-vauvaryhmän sisältöjen suunnittelussa (yleisellä tasolla). Tiedotetaan opparista. Kerrotaan, että jos ei halua keskusteluun osallistua, ei ole pakko.

Käytetään työskentelyssä mahdollisesti kortteja/ryhmä-/parikeskustelua/kirjoittamista

Aloitus korteilla:

- Millaisena näet isän ja lapsen välisen suhteen syntymän jälkeen/tällä hetkellä? (korttien avulla)
→ valitaan 1-3 korttia, joista keskustellaan yhteisesti

Kysymyksiä:

- Olivatko isät innokkaasti mukana arjessa lapsen ollessa aivan pieni?
- Oliko asioita, joissa olisi kaivannut enemmän tukea/apua isiltä?
- Kuuluuko perheeseen enemmän kuin yksi lapsi? Jos kuuluu, onko isänä olemisessa ollut mielestäsi jotakin eroa esikoisen tai nuoremman lapsen kohdalla?
- Koetko äitinä olevasi erilaisessa asemassa vanhempana isään nähden?
- Mitä isät tekevät yhdessä lastensa kanssa?
- Onko tekemisessä eroa sen suhteen, kun isä on lapsen kanssa kahden tai koko perhe on yhdessä?
- Onko isillä ja lapsilla jotakin tiettyä, yhteistä rutiinia?
- Oliko asioita, joissa isät olisivat kaivanneet tukea/apua?
- Onko isällä ja lapsella mielestäsi tarpeeksi yhteistä aikaa?

LOPETUS:

Lopetuslaulu/-leikki. Kiitetään äitejä osallistumisesta.

Hei isä, tule mukaan isä-vauvailtaan!

Järjestämme Perhepesässä isille ja vauvoille tarkoitettun illanvieton torstaina 26.9 klo 17.30 alkaen. Kesto 1,5 h.

Illan aiheena **vauvan ensiapu, jota opastaa TYKS:n kätilö Niina Piippo.**

Tilaisuudessa myös kahvitarjoilu.

Tervetuloa!

Perhepesä

**Osoite: Kirkkotie 9 21420
Lieto**

**Perhepesän Ito Leena ja
Sosiaalialan opiskelijat**

Anna ja Mira

Kysely isille EA-illassa 26.9.2013

1. Ikäsi _____

2. Lastesi lukumäärä + iät:

_____

3. Oletko käyttänyt/aiotko käyttää isäkuukauden? Jos aiot, mihin ajankohtaan olet ajatellut isäkuukauden ajoittaa? (esim. äitiysloman kanssa samaan aikaan, äitiysloman jälkeen jne.)

_____

4. Mitä sinulla on tapana tehdä yhdessä vauvasi kanssa? Onko teillä esim. jotain yhteistä rutiinia?

_____

5. Onko sinulla mielestäsi tarpeeksi yhteistä aikaa vauvan kanssa?

Kyllä_____

Ei_____

6. Onko isyydessä asioita, joihin kaipaisit tukea? Jos on, niin mitä ja minkälaista tukea?

_____

7. Osallistuitko perhevalmennukseen?

Osallistuin_____

En osallistunut_____

Jos osallistuit, koitko hyötyväsi perhevalmennuksesta?

Kyllä_____

En_____

Olisitko voinut harkita jatkavasi heti perhevalmennuksen jälkeen isille ja vauvoille suunnatussa ryhmätoiminnassa perhevalmennuksesta tuttujen isien kanssa?

Kyllä_____

En_____

Minkälainen isille ja vauvoille suunnattu toiminta sinua kiinnostaa?

_____

_____

_____

KIITOS VASTAUKSESTASI!

ISÄ-VAUVARYHMÄN TOIMINTA- SUUNNITELMA LIEDON PERHE- PESÄSSÄ

PERUSTIETOJA RYHMÄTOIMINNASTA

- Ryhmällä 6 tapaamiskertaa
- 1 tai 2 krt/kk ryhmän toiveiden mukaan
- tapaamiskerrat aina ilta-aikaan
- yhden kerran kesto 1-1,5 h
- Tapaaminen pääsääntöisesti Perhepesän tiloissa
- vauvan ikä ryhmän aloitusvaiheessa 3-4 kk
- isä-vauvapareja ryhmässä 5-8
- Ryhmällä kaksi ohjaajaa

Tarkoituksena on muodostaa ryhmä perhevalmennukseen osallistuvista isistä. Mikäli isät eivät ole perhevalmennuksen jälkeen kiinnostuneita/perhevalmennuksessa ei ole tarpeeksi isiä, voidaan ryhmä muodostaa avoimen mainonnan kautta. Ryhmä koontuu ensimmäisen kerran viimeisen perhevalmennuskerran jälkeen n. kuukauden kuluttua.

Jokaisen ryhmäkokoontumisen alussa käydään läpi Mitä kuuluu- kierros. Tällä kierroksella isät voivat kertoa perheen kuulumisista vapaasti. Jokaisen kerran alussa tehdään vuorovaikutusta tukeva leikki, jolloin myös vauvat oppivat että toimintatuokio isän kanssa alkaa.

RYHMÄN TAVOITTEET

Ryhmän tavoitteena on isän ja vauvan vuorovaikutuksen vahvistaminen ja tukeminen sekä yhdessäolon lisääminen. Isien osallisuutta ja aktiivisuutta vanhempana pyritään toiminnalla lisäämään. Ryhmässä isillä on mahdollisuus myös vertaistukeen ja ammatilliseen tukeen.

1. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Ryhmän ensimmäisenä tapaamiskertana tutustutaan toisiin ryhmän jäseniin. Ensin ryhmän jäsenet kertovat omin sanoin, keitä ovat, sekä mistä päin ovat. Myös vauvat esitellään (nimi ja ikä).

Tutustumisessa voidaan käyttää apuna karttaa, johon jokainen osallistuja merkkaa esimerkiksi nuppineulalla paikan, jossa asuu tällä hetkellä. Asuinpaikasta keskustelu tukee tutustumista muihin lähellä asuviin ihmisiin.

Tutustumista jatketaan **parihaastattelua** käyttäen:

- isät miettivät pareittain kolme asiaa, jotka ovat heille molemmille yhteisiä, kolme asiaa, jotka ovat heidän vauvoilleen yhteisiä (esim. luonteenpiirre, harrastus, työ, silmien väri)
- ikää tai sukupuolta ei voi käyttää yhdistävänä tekijänä!

- Sovitaan ja tarvittaessa kirjataan ryhmän säännöt joihin jokainen osallistuja sitoutuu

Vuorovaikutusleikki: Tervehdys- loru

Hei, hei, (lapsen nimi) hei, oletko täällä jo? taputa, taputa, taputa, taputa, oletko täällä jo? (Taputellaan vauvan käsiä yhteen)

Hei, hei (lapsen nimi) hei, oletko täällä jo? kutitan, kutitan, kutitan, kutitan, oletko täällä jo? (Kutitellaan vauvaa vatsasta)

Hei, hei (lapsen nimi) hei, oletko täällä jo? tömistä, tömistä, tömistä, tömistä, täällä ollaan jo! (tömistellään vauvan jalkoja ilmassa)

Loru mukailen Aamulaulua kirjasta Leikitä vauvaa (Wegloop & Spliid 2008, 109).

Tehdään vauvahierontaharjoituksia

- liikkeet ovat helppoja toteuttaa vauvan kanssa myös kotona
- isille voidaan tulostaa ohjeet kotiin vietäväksi

Ohjeet ryhmänohjaajalle löytyvät teoksesta Walker, P. Vauvahieronta - opas aloittelijoille:

Ohjaaja ohjaa isiä yhteiseen hetkeen vauvan kanssa. Hieronta etenee jaloista ylöspäin, jokainen kehonosa huomioidaan. Vauva voi olla pelkällä vaipalla, jolloin kosketus saa aikaan voimakkaamman reaktion iholla.

- **Jalat:** Laita vauva selinmakuulle ja ota tukeva ote vauvan jalkaterästä ja leivo peukaloilla jalkapöytää pyörivin liikkein. Pyörittele hellästi vauvan jokaista varvasta erikseen etusormen ja peukalon välissä. Vedä koko jalkaa vuorokäsin lypsävällä liikkeellä. Älä irrota otetta. Toista nämä molemmille jaloille.
- **Vatsa:** Hiero vauvan vatsaa pyörivin liikkein vasemmalta oikealle, ruuansulatusjärjestelmän suuntaisesti.
- **Rintakehä:** Laita kädet keskelle vauvan rintakehää. Hiero ylös ja ulospäin suuntautuvien liikkein hartioiden yli.
- **Kädet:** Avaa varovasti vauvan käsi ja silittle sitä omien käsien välissä. Vedä jokaista sormea yksitellen hellästi peukalon ja etusormen välissä.
- **Selkä ja selkäranka:** Aseta vauva päinmakuulle. Hiero selkää hartioista alaspäin seuraten selkärankaa. Tee pitkiä ja vakaita vetoja.
- **Pää ja niska:** Ota vauva syliin ja aloita hieronta pyörivin liikkein pään etuosasta. Sivele vauvan päälakea edestä taakse pyörivin liikkein.

Loppuleikki: Lorutellaan "missä on (lapsen nimi) missä on (lapsen nimi), piilossa jossain, piilossa jossain, löytyi jo, löytyi jo!"

Lapsi on huivin alla piilossa laulun aikana. Kun laulun sanat "löytyi jo" lauletaan, otetaan huivi pois vauvan päältä ja hymyillään iloisesti ja huomioidaan lapsi menemällä aivan lähelle.

2. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Käydään Mitä kuuluu - kierros: Isät kertovat, miten viime viikot ovat sujuneet, mitä oma vauva on oppinut, missä ollut hankaluuksia jne. Mikäli päätetään lähteä ulkoilemaan, käydään kierros ulkona.

Sään salliessa ulkoillaan

- tehdään kävelylenkki, vauva vaunuissa tai kantorepussa
- Ennen keppijumppaa toteutetaan Tervehdys- loru (sama kuin ensimmäisen kerran alussa) ulkona soveltaen
- kävelylenkin lopuksi tehdään pieni "kempijumppa", jonka tarkoituksena on avata ja vetreyttää hartioita ja yläselkää:
  - o Hyvää huomenta - liike. Keppi on niskan takana, pidetään kiinni molemmilla käsillä. Polvet hieman koukussa, kumarrutaan suoralla selällä hitaasti alaspäin ja tullaan rauhallisesti ylös. 10 toistoa.
  - o Pidetään keppiä kiinni molemmilla käsillä, suunnilleen hartialevyisessä asennossa. Nostetaan keppiä ylös ja tuodaan alas joko rinnalle tai niskan taakse. Vastaliikkeenä työnnetään keppiä alas kohti polvia ja ylös rinnalle. Molempia liikkeitä 10-15 toistoa.
  - o Pyöritellään keppiä pään ympäri. 10 toistoa molempiin suuntiin.
  - o Nostetaan keppiä suorilla käsillä ja viedään pään yli niin taakse, kuin hyvältä tuntuu.

Toiminnan ohella keskustelua aiheella oma jaksaminen

vapaata keskustelua, ohjaaja voi käyttää seuraavia apukysymyksiä:

- Yöheräämiset? Jos on kuka herää? Vuorot?
- Töissä jaksaminen
- Vapaa-aika/ oma-aika?
- perheen yhteinen aika?
- Miten tuet äitiä/ miten äiti tukee sinua isänä?

3. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Mitä kuuluu? - kierros

Vuorovaikutusleikki: Tervehdys- loru

Vuorovaikutteinen liikuntatuokio (Ohjeet leikkeihin teoksesta Perkiö, S. Vauvan Vaaka + Tanssitan vauvaa - ohjaajan materiaali):

- Hedelmäsalaattilaulu
- Metrolla mummolaan
- Lilli
- ➔ Leikit voidaan toteuttaa myös liikkuen huoneessa

- Liikuntaleikkejä vauvan senhetkistä kehitystä ja isän ja lapsen vuorovaikutusta tukien (Teoksesta Leikitä vauvaa. Wegloop & Spliid, 2007)
  - Nurin narin ➔ Ota vauvaa tukevasti kiinni reisistä/ sääristä ja riiputa vauvaa pää alaspäin selkä omaa vatsaasi vasten. Heiluttele lasta edestakaisin, jos huomaat lapsen pitävän siitä
  - Isän keinu ➔ Ota lasta kiinni rintakehän ympäriltä. Seiso tukevasti jalat pienessä haara-asennossa. Heilauta lapsi jalkojesi väliin ja sieltä kaarevasti ylös pään päälle. Voit heilauttaa lapsen vauhdikkaasti korkealle, että lapsi melkein nousee ilmaan.
  - Olkapäätanssi ja kuperkeikka ➔ Nosta lapsi istumaan olkapäillesi. Ota ote lapsen rintakehän ympäriltä, peukalot kainaloihin ja muut sormet selkäpuolelle. Kumarra eteenpäin ja keikauta lapsi etuperin ympäri alas.

Liikuntaleikkien liikkeet on suunniteltu 6kk-9kk ikäisille vauvoille.

Loppuleikki: Ylös ja alas (Teoksesta Hoivaa ja leiki. Salo & Tuomi, 2008)

Kirjan mukana cd - levy, voidaan toteuttaa leikki myös ilman.

4. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Mitä kuuluu- kierroksessa edellisten kertojen tapaan vapaa sana. Ohjaaja voi tarvittaessa esittää lisäkysymyksiä.

Vuorovaikutusleikki: Tervehdys- loru

Ryhmäkerran aiheena pienen lapsen ensiapu:

Ensiaputaitoja opastamaan hankitaan ulkopuolinen ohjaaja. Käydään läpi kotona sattuvia vaaratilanteita ja niiden ensiapu. Elvytyksen opastaminen.

5. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Vapaa aihe/oleminen/toiveet

Vuorovaikutusleikki: Tervehdys- loru

Ensimmäisellä tai toisella kerralla kysellään isiltä toiveita tämän kerran sisällöstä. Mikäli ideoita ei synny, voi ohjaaja ehdottaa esimerkiksi sosevärimalauksen toteuttamista. Tarkoitus on, että tekemisen tai mahdollisesti pelkän yhdessäolon määrittelevät isät.

Sosevärimalausta voidaan toteuttaa eri tavoin keskittyen yhdellä kertaa aina muutamaan päiväriin. Väreihin voidaan tutustua käyttämällä myös eri materiaaleja, ei pelkästään soseita. Erilaiset materiaalit stimuloivat vauvan kaikkia aisteja.

Vuorovaikutusleikki: "Teen, teen lumiukon teen, ukolleni laitan kädet/jalat/pään paikoilleen." Lorutellaan ja samalla kosketetaan hellästi vauvan kehonosaa joka lorussa sanotaan.

6. RYHMÄTAPAAMISEN SISÄLTÖ:

Viimeinen kerta

Vuorovaikutusleikki: Tervehdys- loru

Ryhmän lopetus:

- piirretään isän ääri viivat paperille ja vauvan ääri viivat isän kuvan sisäpuolelle/painetaan sormiväreillä isän ja vauvan jalka/käsi paperille

- keskustelun aihe toiminnan lomassa: mitä odotuksia tulevaisuudelta?
  - o käytetään Spectro-kortteja tai muita vastaavia kuvakortteja.

- palaute: kerätään palautelomakkeilla/keskustellen/Spectro-korteilla, esimerkiksi:
  - koitko hyötyväsi ryhmästä
  - vastasiko ryhmän toiminta odotuksiasi
  - lähtisitkö uudelleen mukaan isä-lapsi toimintaan
  - Minkä koit hyödylliseksi/mukavimmaksi kerraksi

- lopuksi ringissä: kolme positiivista asiaa omasta lapsesta ja itsestä

RYHMÄTOIMINNAN MATERIAALEJA

Perkiö, S. 2008. Vauvan vaaka.

Tanssitan vauvaa - ohjaajan materiaali.

Halkoila, U. Spectro-kortit.

Wegloop, M. & Spliid, L. 2008. Leikitä vauvaa.

Salo, S. & Tuomi, K. 2008. Hoivaa ja Leiki.

Walker, P. 2000. Vauvahieronta - opas aloittelijoille.

